

EUROOPA TÖÖTURGUDE PEAMISED VÄLJAKUTSED: EUROOPA SOTSIAALPARTNERITE ÜHISANALÜÜS

I. SISSEJUHATUS

BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP ja ETUC kinnitavad oma toetust Lissaboni strateegiale, mille eesmärk on muuta Euroopa maailma kõige konkurentsivõimelisemaks teadmispõhiseks ühiskonnaks, mida iseloomustaks säästev majanduskasv, rohkem paremaid töökohti ja suurem sotsiaalne ühtekuuluvus. Seistes silmitsi globaliseerumise, tehnoloogilise arengu ja demograafilise vananemisega, on Lissaboni strateegia sama asjakohane ja vajalik kui 2000. aastal selle vastuvõtmise ajal. Euroopa aeglusele majanduskasvus ja töökohtade loomisel tuleb tähelepanu pöörata. .

Lissaboni strateegia eesmärk on parandada meie konkurentsivõimet suure lisandväärtusega toodete ja teenuste vallas ning üldisemas mõttes kindlustada Euroopa kohta maailmaturul, liikudes innovatsiooni, tehnoloogia ja tootlikkuse redelil ülespoole. Euroopa ei suuda võistelda tööjõumahukate toodete vallas madalate palkadega riikidega.

Tööhõive ja majanduskasvu potentsiaali ning sotsiaaldialoogi mõju edendamisele kaasaaitamiseks Euroopas ning kooskõlas sotsiaaldialoogi tööprogrammiga (2006–2008) on Euroopa sotsiaalpartnerid koostanud käesoleva ühisanalüüsi Euroopa tööturgude peamiste väljakutsete kohta. Selle ühisanalüüsi põhjal otsustatakse asjakohased ühised soovitusel ELi ja liikmesriikide institutsioonidele, määratakse kindlaks tööhõivemeetmete raamistikku kaasatavad prioriteedid ning valmistatakse ette sõltumatu raamkokkulepe kas ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööturule integreerimise või elukestva õppe kohta.

II. ANALÜÜS

1. Majanduskasv

- Aastatel 1996–2006 oli SKP reaalkasv ELis sarnaselt eelmise aastakümnega keskmiselt 2,4%. Hoolimata majanduse kestvast taastumisest, on Lissaboni strateegias ettenähtud 3%-lise kasvu saavutamise lähiaastatel võimalik üksnes juhul, kui kehtestatakse asjakohane poliitika.
- Euroopa tasandi arengute taga peituvad märkimisväärsed erinevused riikide vahel ja riikide piires, kusjuures uute liikmesriikide järelejätmise suundumus toob kasu üldisele Euroopa majandusele, samas kui mõni suurem Mandri-Euroopa majandus on viimasel kümnel aastal võidelnud kehva majanduskasvuga.
- Majanduskasvu analüüsi järgi toob ühelt poolt demograafilise dünamismi puudumine ja teiselt poolt tootlikkuse langemine kaasa kasvumäära, mis ei ole Lissaboni eesmärki silmas pidades piisav (vt 2., 5. ja 9. peatükki).
- Näiteks rahvastiku kasvu vahe USA ja Euroopa vahel on viimase kümne aastaga tõusnud 0,8%-le aasta kohta, kusjuures tavaliselt suurendab sisseränne dünamismi USA tööturul rohkem kui ELis. Neid demograafilisi erinevusi arvesse võttes on SKP kasv elaniku kohta olnud USAs ja Euroopas viimasel aastakümnel laias laastus sama – ligikaudu 2%. Eelmisel aastakümnel aga oli SKP kasv elaniku kohta ELis tunduvalt kõrgem kui USAs. (VT JOONISEID)
- Töö tootlikkuse kasv töötunni kohta on jäänud ELis viimasel aastakümnel püsima 1,5%-le, mis on vähem kui 2,2% eelmisel aastakümnel ja kehvem kui USAs. Arvestades tuleviku demograafilisi suundumusi, saab tootlikkuse kasv majanduskasvu arengu seisukohalt veelgi olulisemaks teguriks.
- Samal ajal on kasvu soodustavad tegurid viimasel kümnel aastal muutunud ning ELi majanduskasvu on positiivselt mõjutanud ELi tööhõivemäär järkjärguline tõus (EL-15s 0,8% ja terves ELis 0,5% aastas). Näiteks tõusis EL-15s tööhõive määr 59,9%-lt 1994. aastal 65,4%-le 2005. aastal. Need edusammud on olnud võimalikud tänu aktiivsemale osalemisele tööturul ja vähemal määral tööpuuduse vähenemisele (vt 2. peatükki).
- Üks oluline tegur tootlikkuse ja tööhõive arendamisel ning potentsiaalse majanduskasvu suurendamisel on üldiste investeeringute ning innovatsiooni, teadusuuringutesse ja haridusse investeerimise tugiraamistik.
- Eelarve- ja rahapoliitika asjakohane koostoime on samuti oluline majanduskasvu, tööhõive ja tootlikkuse tulemusi mõjutav tegur. Eelarvepoliitika osas on põhieesmärk järgida antitsükilise eelarvepoliitika põhimõtet, keskendudes riiklike vahendite säästlikule pikaajalisele jaotamisele. Vastupidiselt sellele nõudele kipub paljudes ELi riikides eelarvepoliitika olema headel aegadel leebem ja majandustsükli madalseisus rangem. Eriti on see nii suuremates euroala riikides. Peale selle püsib riigivõlg paljudes ELi riikides demograafilist vananemist silmas pidades suur.
- Mis puutub rahapoliitikasse, siis inflatsioon on püsinud viimasel aastakümnel ELis ja euroalal üldiselt üsna stabiilsena ja vastavuses hindade stabiilsusega. Euroalal, Ühendkuningriigis ja Rootsis on täheldatav positiivne suhe (0,55) lühiajaliste intressimäärade ja tsükliliste tingimuste vahel (möödetuna SKP lõhe järgi). Vahetuskursi arengud on liikmesriikides olnud erinevad, kuid üldiselt on täheldatav tsükliline areng, ning enamikus ELi liikmesriikides oli kurs 2006. aastal ligikaudu 5% aastakümne keskmisest kõrgem. Teine tööhõivet ja majanduskasvu mõjutav põhitegur on palgaarengud, mille peaksid määrama sõltumatult sotsiaalpartnerid ja mis peaks olema kooskõlas tootlikkuse suundumustega.

1. tabel: ELi majanduskasv ja peamised mõjutegurid kahel viimasel aastakümnel

	1986-95	EU-16 1996-06	EU-26 1996-06
Real GDP growth:	2.4	2.3	2.4
Contribution from			
1/ Labour productivity:	1.9	1.1	1.5
of which:			
hourly labour productivity	2.2	1.5	1.6
hours worked per person	-0.4	-0.4	0.0
2/ employment rate:	0.1	0.8	0.5
of which:			
unemployment rate	-0.2	0.2	0.2
labour force participation	0.3	0.6	0.3
3/ active age population:	0.4	0.4	0.4
memo: total population	0.4	0.3	0.2

Allikas: Eurostat ja Groningeni Kasvu- ja Arenduskeskus

2. tabel: EL-25 majanduskasv aastatel 1999–2004, eri piirkonnad ja USA

94-2004	GDP growth	Population growth	GDP growth per capita
EU-25	2.3	0.3	2
EU-10	3.5	-0.1	3.4
Euro Area	2.1	0.3	1.8
GB, SW,DK	2.2	0.3	1.9
United States	3.1	1.1	2

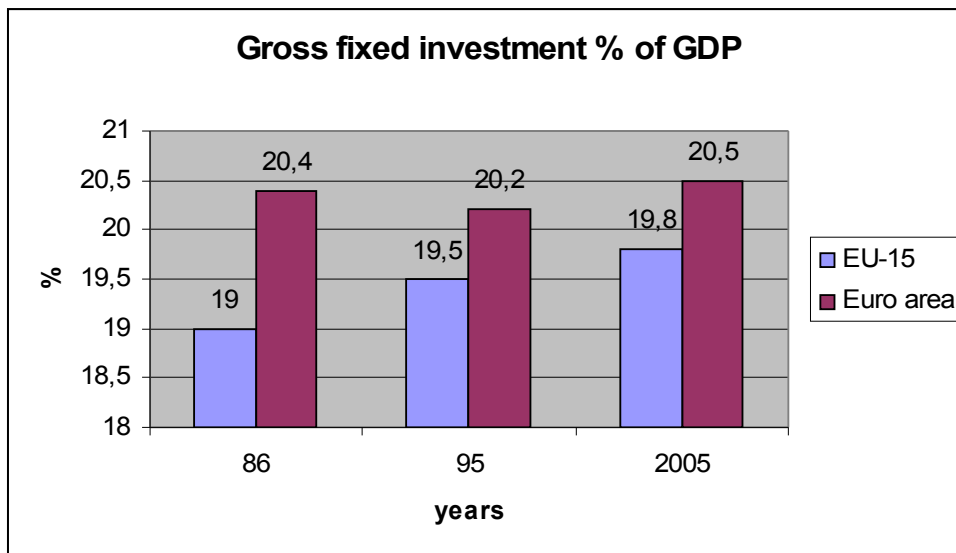
Allikas: Goldman Sachsi majandusuuring, European Weekly Analyst 06/02

3. tabel: SKP keskmise reaalkasv aastatel 1996–2005

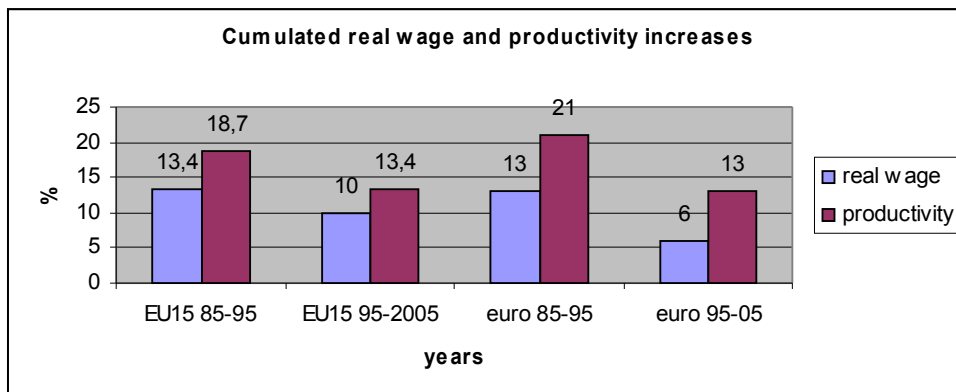
Country	average real GDP growth over 1996-05	Country	average real GDP growth over 1996-05
EU25	2.3	Luxembourg	4.6
EU15	2.2	Hungary	4.5
Euro area	2.1	Malta	1.2
Belgium	2.1	Netherlands	2.6
Czech Republic	2.6	Austria	2.2
Denmark	2.1	Poland	4.2
Germany	1.3	Portugal	2.4
Estonia	7.2		
Ireland	7.5	Slovenia	3.9
Greece	3.9	Slovakia	4.0
Spain	3.7	Finland	3.6
France	2.2	Sweden	2.8
Italy	1.3	United Kingdom	2.8
Cyprus	3.5		
Latvia	6.8	United States	3.3
Lithuania	6.2	Japan	1.2

Allikas: Eurostat

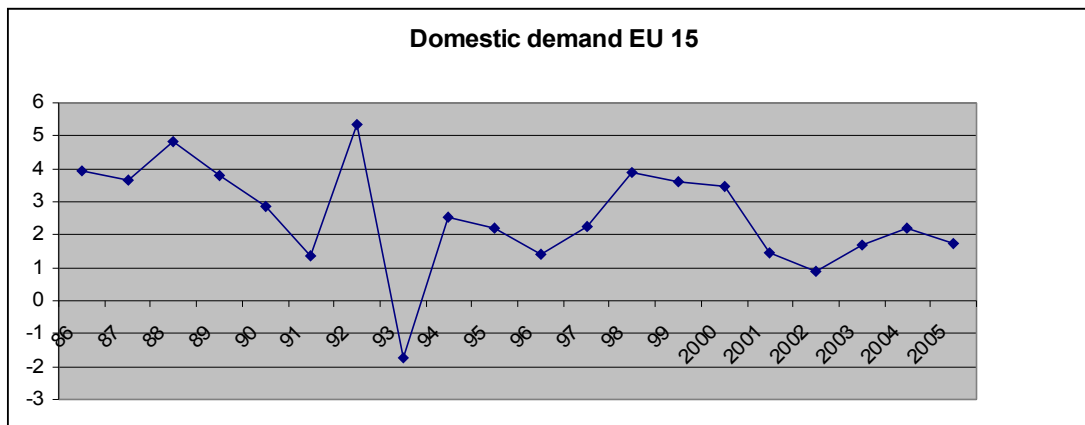
1. Joonis

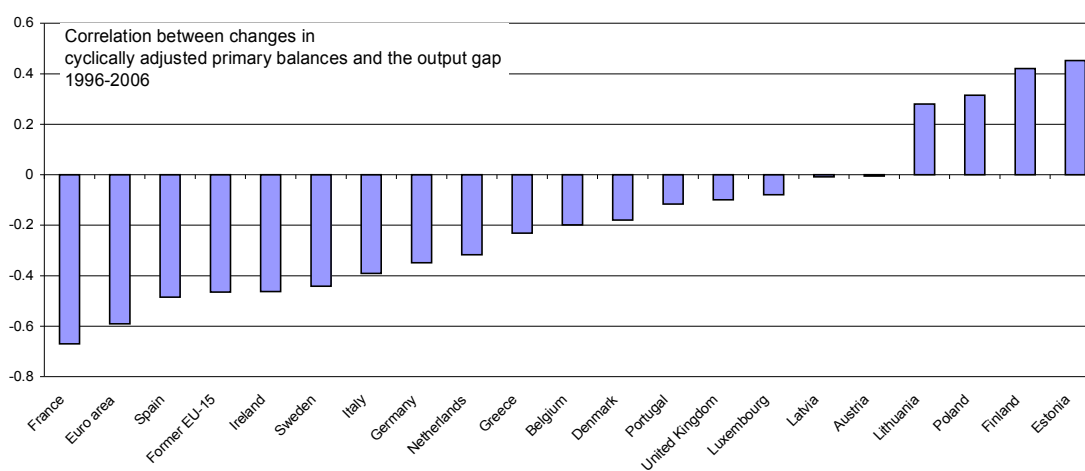
2. Joonis

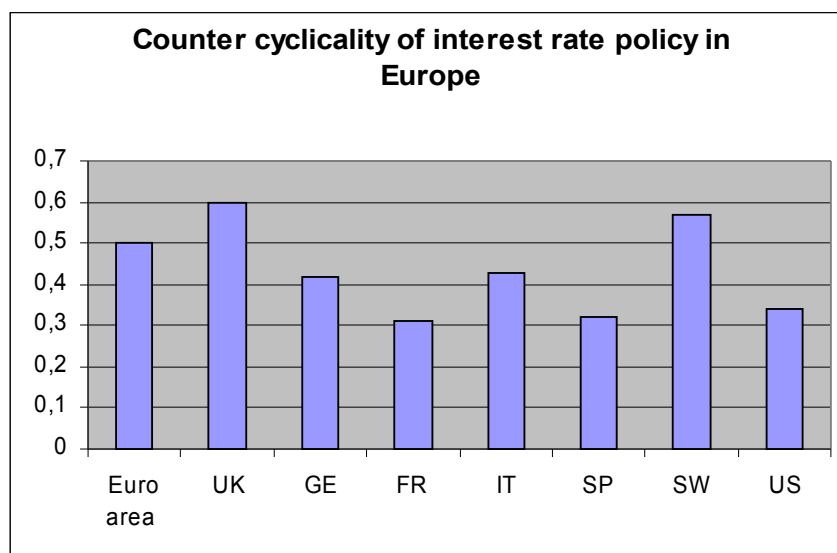
3. Joonis

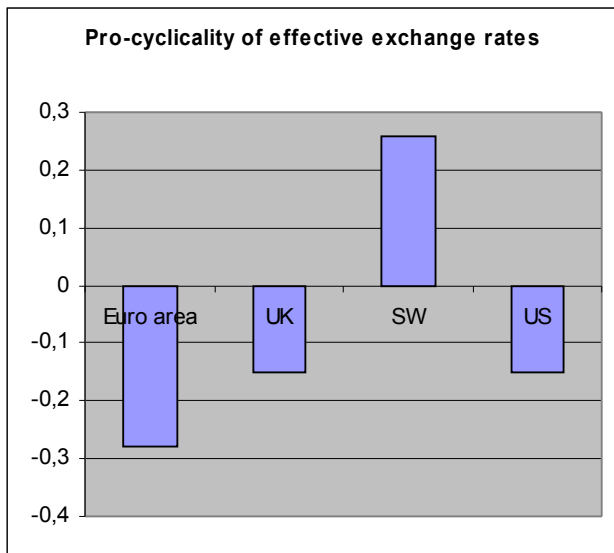
4. Joonis: Omal äranägemisel võetavate eelarvemeetmete tsüklilisus enamikus ELi liikmesriikides

Allikas: Euroopa Komisjoni Ameco andmebaas

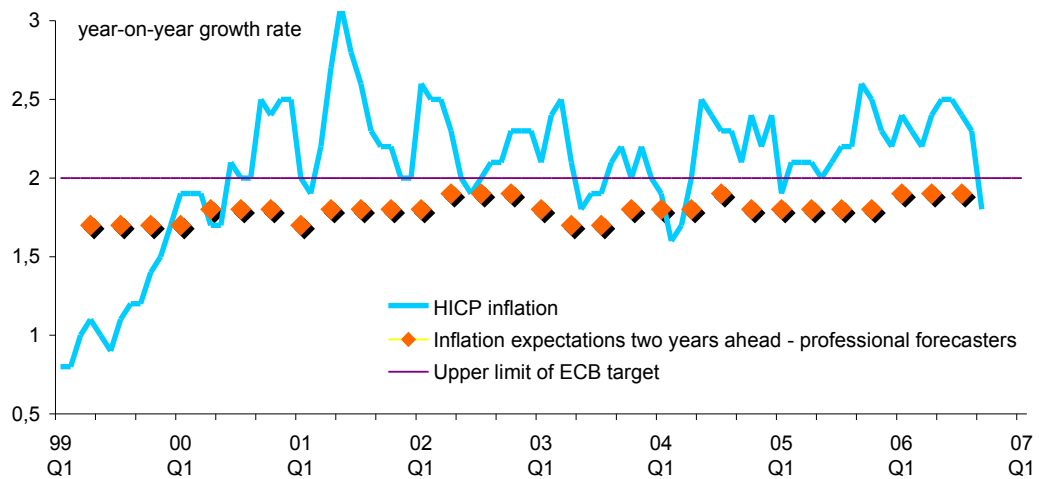

Allikas: OECD, aastad 1991–2007

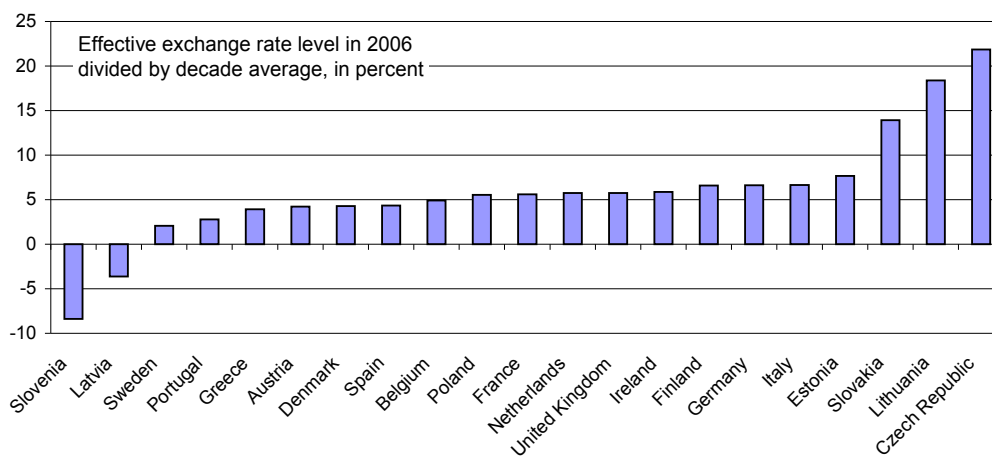
Allikas: OECD, aastad 1993–2007

5. Joonis: Inflatsioon ja prognoositud inflatsioon euroalal

Allikas: EKP

6. Joonis: Efektiivne vahetuskursus ELi liikmesriikides

Allikas: Rahvusvaheline Arvelduspank (BIS)

2. Tööhõive, tööpuudus ja tootlikkus

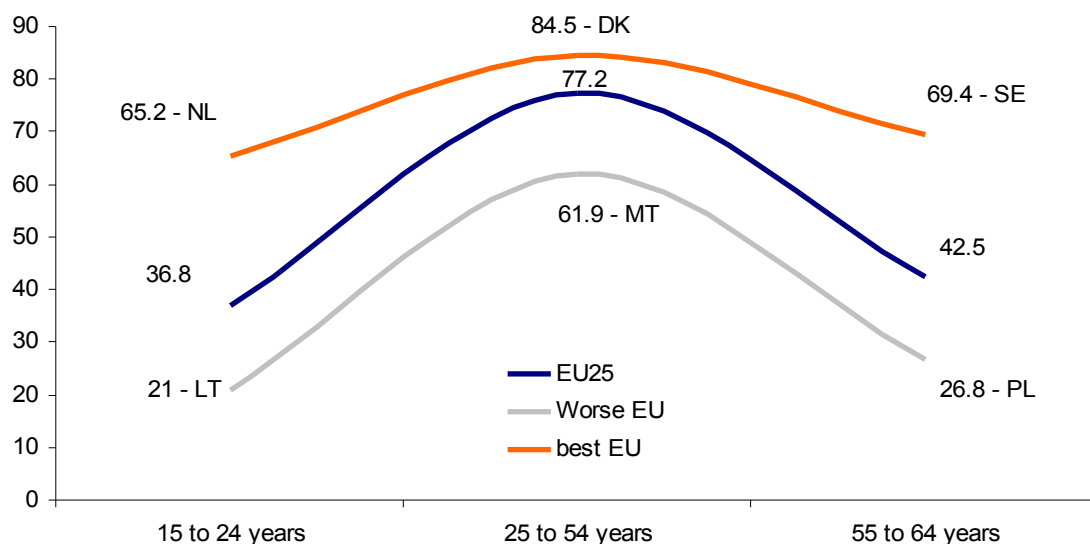
- Euroopa tööturu näitajad on viimasel aastakümnel pidevalt paranenud, mida kajastab tööhõive määra tõus – 2005. aastal tõusis tööhõive määr 64,4%-le. Peamiselt on see ajendatud eakate ja naiste tööhõive suurenemisest. Tööpuudus langes 2006. aastaks 7,9%-le, mis on madalaim tase alates 1990. aastate algusest.
- Arvestades, et ELis on 16 miljonit töötut ja et tööhõive määr on kõvasti alla Lissaboni strateegias eesmärgiks seatud 70%, on tööhõive olukord ometi ebarahuldav. Pikaajaline tööpuudus tekitab jätkuvalt muret ja see puudutab eriti teatud rahvastikurühmi. Näiteks noorte töötus on endiselt kaks korda kõrgem kui üldine töötus ning naiste tööhõive määr on meestega võrreldes 15% madalam.
- Tööjõu rakendamine on enamikus Euroopa osades küll tõusnud, ent tootlikkuse kasv – viimasel kümnel aastal ELis keskmiselt 1,4% – on valmistanud pettumuse. Tootlikkuse tase ja suundumused on ELi riikides äärmiselt erinevad. Tootlikkuse kasv on olnud keskmiselt veidi väiksem euroalal, mis on tingitud peamiselt Itaalia ja vähemal määral ka Hispaania olukorra suhtelisest halvenemisest. ELi kehva keskmise näitajaga võrreldes olid tulemused paremad uutes liikmesriikides ning samuti Irimaal ja Ühendkuningriigis.
- Euroopa üldised keskmised näitajad varjavad märkimisväärseid erinevusi riikide vahel ja riikide piires, nagu on näha 6. tabelis.
- USAGA võrreldes on EL loonud rohkem töökohti tootlikkuse kasvu skaala alumises pooles asuvates sektorites, samas kui sektorites, kus tootlikkuse kasv on olnud suur, on tööhõive langenud. See selgitab suure osas tootlikkuse erinevuse suurenemist kahe piirkonna vahel viimase kümne aasta jooksul.

4. tabel: Tööhõive määra ja tööpuuduse taseme arengud viimastel aastatel

	EU-25							EU-27						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Employment rate (% population aged 15-64)	62.4	62.8	62.8	62.9	63.3	63.9	64.7	62.2	62.5	62.3	62.5	62.9	63.4	64.4
Male employment rate (% male population aged 15-64)	71.2	71.3	71.0	70.8	70.9	71.3	72	70.8	70.9	70.3	70.3	70.3	70.8	71.6
Female employment rate (% female population aged 15-64)	53.6	54.3	54.7	55.0	55.7	56.5	57.4	53.7	54.3	54.4	54.8	55.4	56.2	57.2
Unemployment rate (% labour force 15-74)	8.6	8.4	8.7	9.0	9.0	8.7	7.9	8.6	8.4	8.8	9.0	9.0	8.7	7.9
Long-term unemployment rate (% of total labour force)	3.9	3.8	3.9	4.0	4.1	3.9	3.6	4.0	3.9	4.0	4.1	4.2	4.0	3.6
Youth unemployment rate (% of labour force 15-24)	17.3	17.7	18.2	18.7	18.7	18.3	17.1	17.6	18.0	18.6	18.8	18.9	18.4	17.3

Allikas: Eurostat

4. Joonis: Tööhõive tase vanuserühmade järgi

Allikas: Eurostat

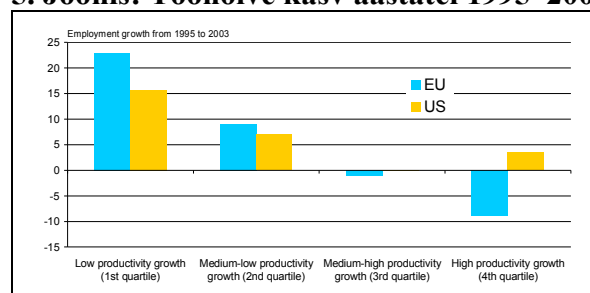
Märkus: EL-27 koondarve eri vanuserühmade kohta ei ole veel saadaval

5. tabel: EL-25 tootlikkuse kasv aastatel 1999–2004, eri piirkonnad ja USA

	GDP per hour	Contribution from employment rate
EU-25	1.8	0.6
EU-10	3.9	-0.9
Euro area	1.6	0.8
GB,SW,DK	2.2	0.3
United States	2	0

Allikas: Goldman Sachsi majandusuuring, European Weekly Analyst 06/02

5. Joonis: Tööhõive kasv aastatel 1995–2003

Allikas: Groningeni Kasvu- ja Arenduskeskus

6. tabel: Riikide põhinäitajad

	Productivity per employee			Productivity per hour			Employment rate			Unemployment rate			Regional employment rate			job flow rates		
	relative to EU15			relative to EU15			% of active age population			% of labour force			Standard deviation			percent of total employment - average 1992-2001		
	1997	2005	change	1995	2004	change	1997	2005	change	1998	2005	change	1999	2005	change	creation	distruction	Net
EU (27 countries)	88	91	3				-	63.4	-	-	8.7	-	-	-	-			
EU (25 countries)	91	94	3				60.6	63.8	3.2	9.4	8.8	-0.6	13.3	11.9	-1.4			
EU (15 countries)	100	100	-	100	100		60.7	65.2	4.5	9.3	7.9	-1.4	13.9	10.9	-3			
Euro area	102	100	-2	104	100	-4	58.6	63.5	4.9	10.0	8.6	-1.4	13.3	10.5	-2.8	5.6	3.7	1.9
Belgium	117	121	4	129	130	0	56.8	61.1	4.3	9.3	8.4	-0.9	8.0	8.4	0.4	5.2	3.8	1.3
Bulgaria	26	32	6				-	56.2	-	-	10.1	-	-	-	-			
Czech Republic	52	62	10	44	51	8	-	64.8	-	6.4	7.9	1.5	5.6	5.5	-0.1			
Denmark	94	99	5	104	101	-3	74.9	75.9	1	4.9	4.8	-0.1	-	-	-	6.2	3.3	2.8
Germany	97	96	-1	108	108	1	63.7	65.4	1.7	8.8	9.5	0.7	-	5.6	0.1	4.4	3.7	0.7
Estonia	33	55	22		41		-	64.4	-	9.2	7.9	-1.3	-	-	-			
Greece	80	95	16	60	71	11	55.1	60.1	5	10.9	9.8	-1.1	5.2	4.3	-0.9			
Spain	92	91	-1	92	87	-5	49.5	63.3	13.8	15.0	9.2	-5.8	10.8	8.3	-2.5	8.6	3.4	5.2
France	114	112	-2	114	116	1	59.6	63.1	3.5	11.1	9.9	-1.2	7.1	7.3	0.2	5.1	3.2	1.8
Ireland	111	122	10	96	119	23	57.6	67.6	10	7.5	4.4	-3.1	-	-	-	8.5	3.1	5.4
Italy	113	100	-13	102	90	-12	51.3	57.6	6.3	11.3	7.7	-3.6	17.4	16.0	-1.4	8.2	4.1	4.1
Cyprus	71	76	5				-	68.5	-	-	5.2	-	-	-	-			
Latvia	31	44	14		35		-	63.3	-	14.3	8.9	-5.4	-	-	-			
Lithuania	34	50	17	30	43	13	-	62.6	-	13.2	8.3	-4.9	-	-	-			
Luxembourg	135	154	19	143	156	12	59.9	63.6	3.7	2.7	4.5	1.8	-	-	-			
Hungary	54	67	13				52.4	56.9	4.5	8.4	7.2	-1.2	9.1	9.9	0.8			
Malta		77	77		71		-	53.9	-	-	7.3	-	-	-	-			
Netherlands	96	103	7	112	117	5	68.5	73.2	4.7	3.8	4.7	0.9	2.3	2.0	-0.3	6.5	4.3	2.2
Austria	-	-	-	99	98	-1	67.8	68.6	0.8	4.5	5.2	0.7	2.3	4.1	1.8	4.6	3.4	1.2
Poland	43	55	13		45		58.9	52.8	-6.1	10.2	17.7	7.5	4.8	5.6	0.8			
Portugal	64	62	-2	59	59	-1	65.7	67.5	1.8	5.1	7.6	2.5	3.6	3.3	-0.3	4.9	3.5	1.5
Romania	-	37	-				67.2	58.7	-8.5	5.3	7.2	1.9	-	-	-			
Slovenia	61	74	12		67		62.6	66.0	3.4	7.4	6.5	-0.9	-	-	-			
Slovakia	46	61	15	38	55	17	-	57.7	-	12.6	16.3	3.7	8.1	9.8	1.7			
Finland	100	100		92	94	2	63.3	68.4	4.8	11.4	8.4	3	6.7	5.5	-1.2	7.0	3.0	4.0
Sweden	97	99	2	98	101	3	69.5	72.5	3	8.2	7.8	0.4	4.8	3.0	-1.8	8.1	3.6	4.5
United Kingdom	94	102	8	89	98	10	69.9	71.7	1.8	6.1	4.8	-1.3	7.5	5.7	-1.8	6.6	4.4	2.3
United States	120	129	9	108	114	6	73.5	71.5	-2	4.5	5.1	0.6	-	-	-			
Japan	86	91	4	76	81	4	70.0	69.3	-0.7	4.1	4.4	0.3	-	-	-			

Allikas: Eurostat ja Amadeusi andmebaas

3. Demograafia

- Praeguste suundumuste põhjal on eeldatava eluea pikenemise ja sündivuse vähenemise tulemuseks ELis vananev rahvastik ja tööjõu kahanemine. Praegused demograafilised prognoosid näitavad, et järgmise 50 aastaga väheneb ELi tööeline elanikkond (15–64aastased) 15%. Eeskätt on see nii teatud Kesk- ja Ida-Euroopa liikmesriikides ja suuremates liikmesriikides. Selle tulemusena saab Euroopast 2050. aastaks ühiskond, kus tööeliste inimeste ja üle 65-aastaste inimeste suhe ei ole enam neli ühele, vaid pigem kaks ühele.
- Demograafilisi arenguid mõjutavad paljud tegurid, nagu meeste ja naiste võrdõiguslikkus, töö- ja eraelu tasakaal ning tööturu tingimused.
- Kui asjakohaseid meetmeid ei kehtestata, hakkab olukord, kus pensionäre on rohkem ja toetajaid vähem, mõjutama pensioni- ja tervishoiusüsteemide rahalist jätkusuutlikkust. Oodata on ka ulatuslikumaid majanduslikke mõjusid, alates kasvupotentsiaali vähenemisest kuni oskuste puuduse probleemi süvenemiseni, kuna tööjõu oskuste ajakohastamine tööturule sisenevate noorte kaudu aeglustub. Sellest hoolimata jätkab keskmine haridustase tõusu, eriti seepärast, et eakad töötajad, kellel on suhteliselt madal haridustase, lahkuvad tööturult. Eesmärk on laiendada sotsiaalkaitsesüsteemide rahastamise aluseid, suurendada tööhõivet, eriti naiste ja eakate seas, ning edendada tootlikkust.
- Koguränne on minevikus ELi rahvastiku koguarvu tublisti suurendanud ja teeb seda tõenäoliselt ka edaspidi. Kõige tõenäolisema stsenaariumi järgi sellest siiski ei piisa tööelise elanikkonna vähenemise täielikuks kompenseerimiseks ning seetõttu ei paku see pikaajalist lahendust demograafilistele probleemidele. Peale selle on võõrtöötajate oskused ja kvalifikatsioon Euroopa tööturgude jaoks äärmiselt tähtsad.

7. tabel: Valitud demograafilised ja sisserändealased näitajad

	Total population (in millions)			Working age population (in millions)			Old-age dependency ratio (population aged 65 and above as % of those aged 15-64)				Net migration flows (as % of total population)	
	2004	2050	% change	2004	2050	% change	2003	2025	2050	change	2004	2050
EU-25	456.8	453.8	-1	306.8	259.1	-16	24	35	51	27	0.3	0.2
EU-15	382.7	388.3	1	255.1	221.3	-13	25	36	52	26	0.4	0.2
Euro area	308.6	308.4	0	206.5	174.2	-16	-	-	-	-	0.4	0.2
Belgium	10.4	10.8	4	6.8	6.3	-8	26	36	47	21	0.2	0.2
Czech Republic	10.2	8.9	-13	7.2	5.0	-31	20	35	55	35	0.1	0.2
Denmark	5.4	5.5	2	3.6	3.3	-8	22	34	42	20	0.1	0.1
Germany	82.5	77.7	-6	55.5	45.0	-19	26	38	52	26	0.3	0.3
Estonia	1.4	1.1	-17	0.9	0.7	-27	23	31	43	20	0.8	0.5
Greece	11.0	10.7	-3	7.5	5.9	-21	26	36	60	35	0.4	0.3
Spain	42.3	43.0	1	29.1	22.9	-21	25	33	66	41	1.2	0.2
France	59.9	65.1	9	39.0	37.4	-4	25	37	46	21	0.1	0.1
Ireland	4.0	5.5	36	2.7	3.2	16	16	25	45	29	0.4	0.2
Italy	57.9	53.8	-7	38.5	29.3	-24	28	39	62	34	0.3	0.3
Cyprus	0.7	1.0	34	0.5	0.6	19	14	29	43	30	0.0	0.2
Latvia	2.3	1.9	-19	1.6	1.1	-30	21	31	44	21	0.1	0.2
Lithuania	3.4	2.9	-16	2.3	1.7	-26	22	29	45	23	-0.2	0.2
Luxembourg	0.5	0.6	42	0.3	0.4	30	21	28	36	15	0.6	0.4
Hungary	10.1	8.9	-12	6.9	5.2	-25	22	34	48	26	-0.1	0.1
Malta	0.4	0.5	27	0.3	0.3	12	22	34	41	22	0.6	0.5
Netherlands	16.3	17.6	8	11.0	10.6	-4	20		41	20	0.1	0.2
Austria	8.1	8.2	1	5.5	4.7	-15	23	34	52	30	0.3	0.2
Poland	38.2	33.7	-12	26.7	19.4	-27	33	33	51	33	-0.1	0.1
Portugal	10.5	10.1	-4	7.1	5.5	-22	23	35	59	36	0.4	0.1
Slovenia	2.0	1.9	-5	1.4	1.1	-24	35	36	56	35	0.0	0.1
Slovakia	5.4	4.7	-12	3.8	2.7	-28	34	28	51	34	0.3	0.4
Finland	5.2	5.2	0	3.5	3.0	-14	23	41	47	24	0.1	0.1
Sweden	9.0	10.2	13	5.8	6.0	4	26	36	41	14	0.3	0.2
United Kingdom	59.7	64.2	8	39.2	37.8	-4	24	33	45	21	0.2	0.2

Allikas: Majanduspoliitika komitee ja Euroopa Komisjon (2006)

4. Töökohtade loomine

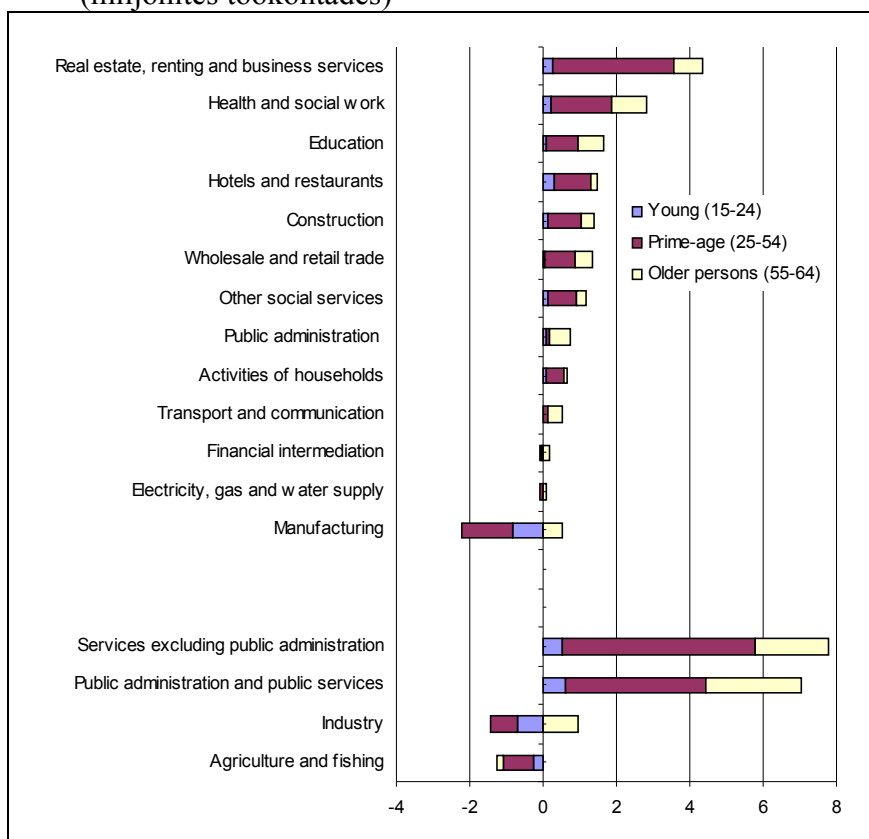
- Aastatel 1995–2005 oli EL-25s tööhõive netokasv 18,5 miljonit uut töökohta. Selle üldarengu taga on töökohtade loomise ja kaotamise dünaamika – igal aastal loodi töökohtade koguarvuga võrreldes uusi töökohti juurde 5–8% ning kaotati 3–4%. See näitab, et sektorite ja ettevõtete vahel on toimunud olulised ümberpaigutused.
- Kõige suurem oli uute töökohtade netokasv VKEdes, eriti mikroettevõtetes, ning uuemates ettevõtetes. Töökohtade ümberpaigutamise tase oli samuti kõige kõrgem nendes ettevõtetes.
- Praegune suundumus, et tööhõive suureneb teenindussektoris, on viimastel aastatel jätkunud/kiirenenud. Viimase viie aasta jooksul on tööhõive teeninduses suurenenud ligikaudu 14 miljoni töökoha võrra. Töökohtade loomine on olnud eriti dünaamiline äriteenuste, tervishoiu ja sotsiaaltöö, hariduse ning hotellide ja restoranide valdkonnas. Teisest küljest vähenes tööstuses tööhõive samal perioodil 2 miljoni töökoha võrra.

8. tabel: Töökohtade voo tase Euroopas ettevõtte tunnuste järgi
(keskmine protsent kõikidest töökohtadest aastatel 1999–2001)

	Job creation	Job destruction	Job reallocation	Net job creation
By company size				
1-19	10.7	3.5	14.2	6.9
20-49	7.8	3.8	11.6	3.8
50-99	7.4	3.8	11.2	3.3
100-249	7.0	4.0	11.0	2.9
250-499	5.8	3.4	9.2	2.2
500-999	5.7	3.6	9.4	2.0
1000-2499	4.8	3.7	8.5	2.2
2500 and more	3.7	3.8	7.5	-0.4
By age of company				
1 year old	8.9	3.7	12.6	5.2
2-5 years old	8.4	4.1	12.5	4.3
6-10 years old	7.6	4.0	11.6	2.6
more than 10	5.2	3.6	8.8	1.6

Allikas: EKP, tuginedes Amadeusi andmebaasile

6. joonis: Tööhõive muutumine EL-25s aastatel 2000–200
(miljonites töökohtades)

Allikas: Eurostat

5. *Lepingulised suhted*

- 2005. aastal oli kõige levinum töölepingu liik Euroopas tähtjatu leping, mis moodustas kõikidest lepingutest 85%.
- Samal ajal tõusis tähtjalise lepinguga töötajate osakaal 12%-lt 1997. aastal ligi 15%-le 2005. aastal.
- Alates 2000. aastast täheldatud tähtjaliste lepingute osakaalu suurenemine on seostatav kümne liikmesriigiga, kusjuures eriti suur osa on selles Poolal. Sama paljudes riikides püsis tähtjalise lepinguga töötajate osakaal stabiilsena ning viies riigis see langes. Peale ebaühtlaste arengute viimastel aastatel on tähtjaliste lepingutega töötajate osakaal märkimisväärselt erinev ka riikide lõikes, ulatudes 2005. aastal 2,5%-st Rumeenias 33%-ni Hispaanias.
- Tööjõu uuringute järgi on järjest suurem osa sellistest ajutistest lepingutest mittevabatahtlikud, moodustades 2004. aastal juba 48%, võrreldes 37%-ga 2001. aastal.
- Osaajatöötajate osakaal kogutööhõives on samuti suurenenud, eriti aastatel 2000–2005, mil see tõusis 16%-lt 18,4%-le, mõjutades tugevasti kogutööhõive arengut.
- Osaajatöö kasutamise levimus on liikmesriigiti väga erinev, ulatudes 2,1%-st Bulgaarias 46,1%-ni Madalmaades.
- Tööjõu uuringute kohaselt kasutab 80% osaajatöötajatest sellist töösuhet perekondlikel põhjustel, muude isiklike kohustuste või õpingute tõttu, tervislikel või muudel põhjustel või kuna nad ei soovi täiskohaga tööd. Täiskohaga soovib töötada 20% osaajatöötajatest, võrreldes 15%-ga 2002. aastal.
- 2005. aastal töötas ELis osalise tööajaga 32,3% töötavatest naistest, töötavatest meestest aga üksnes 7,4%. See meeste ja naiste vaheline erinevus tööhõives on erineval määral märgatav kõikides liikmesriikides.
- FIEde osakaal langes ELis aastatel 1997–2005 16,6%-lt 15,6%-le. FIEde osakaal kogutööhõives on liikmesriigiti äärmiselt erinev, ulatudes 5%-st Rootsis 44%-ni Rumeenias.
- Skaalal nullist kuueni on tähtjatute lepingute töökindluse tase ELis keskmiselt 2,366 (ELi 18 liikmesriigi keskmine hinne on esitatud 11. tabelis), kümnes ELi mittekuulvas OECD riigis seevastu 1,75. Õigusaktidega tagatud töökaitse tase tähtjatute lepingute puhul on Euroopa riikides väga erinev, ulatudes 1,1-st Ühendkuningriigis 4,2-ni Portugalis. Need üldised koondnäitajad varjavad samuti erinevusi riikide töökaitsealaste õigusaktide ülesehituses ja üksikasjalikes omadustes.¹
- Töökaitse olukord perioodil 1994–2003 ei muutunud, v.a Slovakkias, kus eeskirju muudeti pisut leebemaks.
- Ajutiste lepingute puhul on töökaitse tase riigiti samuti erinev, ulatudes 0,4-st Ühendkuningriigis ja Slovakkias 3,6-ni Prantsusmaal. Koondnäitajate taga peituvad jällegi erinevused tähtjaliste lepingute ja ajutise töö suhtes kohaldatavate töökaitse õigusaktide üksikasjades. Selles osas on alates 1994. aastast toimunud areng olnud märgatavam ning seda iseloomustavad ajutist tööjõudu käsitlevate eeskirjade märkimisväärne leebemaks muutmine Saksamaal,

---

¹ „Käesolevas peatükis esitatud töökaitse mõõtmine põhineb peamiselt õiguslikel sätetel, kuid hõlmab ka lepinguliste sätete ja kohtupraktika teatud aspekte. Arvestades, et kollektiivlepingud ja kohtuotsused kajastavad tihti mitmesuguseid üksikjuhtumipõhiselt kindlaksmääratud eeskirju, on nende rolli siinkohal esitatud teabes tõenäoliselt teatud määral siiski alahinnatud.” OECD tööhõive prospekt 2004, lk 64.

Kreekas, Taanis, Itaalias, Belgias, Madalmaades ja Slovakkias ning rangemaks muutmine Hispaanias ja Poolas.

- Töökaitse õigusaktide ülesehitus ja koostoime aktiivse tööturupoliitika ja teiste tööturu institutsioonidega mõjutab tööturu tulemusi, nagu tööhõive määr ja tööpuuduse tase konkreetsetes kategooriates, töötuse kestus, tööstaaž ja stabiilsus ning tootlikkus, kuid see suhe on keeruline.
- Deklareerimata töö osakaalu prognoosimine on kõige keerulisem, muutes riikide võrdluse eriti ebakindlaks. Kättesaadavad andmed aga näitavad, et deklareerimata töö on laialt levinud kõikides liikmesriikides. See moonutab konkurentsi ja õhnestab sotsiaalkaitstesüsteemide rahastamist.

9. tabel: Hiljutised suundumused tööhõives töölepingu liigi järgi

EU-25	1997	2000	2005
Indefinite duration contracts (% of total employees)	88.3	87.4	85.5
Fixed-term contracts (% of total employees)	11.7	12.6	14.5
Part-time work (% of total employment)	16.0	16.2	18.4
Self-employed (% of total employment)	16.6	15.9	15.6

Allikas: Tööhõive Euroopas 2006'' (lisa)

10. tabel: Riikide andmed tähtajalise töö, osaaajatöö ja FIEna töötamise kohta

	<i>Fixed-term work (% of total employees)</i>		<i>Part-time work (% of total employment)</i>		<i>Self-employed (% of total employment)</i>	
	2000	2005	2000	2005	2000	2005
Belgium	9.1	8.9	18.9	22	17	16.2
Bulgaria	6.3 (2001)	6.4	3.2	2.1	-	-
Czech Republic	8.1	8.6	5.3	4.9	15	18
Denmark	9.7	9.8	21.3	22.1	6.6	6.3
Germany	12.7	14.2	19.4	24	10	11.2
Estonia	3	2.7	8.1	7.8	9	8.1
Greece	13.5	11.8	4.5	5	43.3	40.8
Spain	32.2	33.3	7.9	12.4	15.8	14.4
France	15.2	13.3	16.7	17.2	9.2	8.9
Ireland	5.9	3.7	16.4	16.8 (2004)	18.6	17
Italy	10.1	12.3	8.4	12.8	26.4	24.5
Cyprus	10.7	8.9	8.4	8.9	25.8	23.6
Latvia	6.7	8.4	11.3	8.3	14.9	11.6
Lithuania	4.4	5.5	10.2	7.1	20.1	16.9
Luxembourg	5.3	5.3	10.4	17.4	7.3	6.6
Hungary	7.1	7	3.5	4.1	15.1	13.8
Malta	4.1	4.5	6.8	9.6	11.8	11.7
Netherlands	13.7	15.5	41.5	46.1	14.2	13.7
Austria	8	9.1	16.3	21.1	20.5	19.9
Poland	5.8	25.7	10.5	10.8	37.7	28.8
Portugal	19.9	19.5	10.9	11.2	24.5	24.1
Romania	2.8	2.4	16.5	10.2	46.2	43.7
Slovenia	13.7	17.4	6.5	9	18	17.1
Slovak Republic	4.8	5	4.8	5	8.3	13
Finland	16.3	16.5	12.3	13.7	12.2	11.6
Sweden	15.8	16	19.5	24.7	5.4	4.8
UK	6.9	5.7	25.2	25.4	11.9	12.7

Allikas: Tööhõive Euroopas 2006”, statistiline lisa

11. tabel: Töökaitse õigusaktide rangus*(Indeks: 0–6, kusjuures null tähendab, et piiranguid ei ole)*

Tähtajatud lepingud

Tähtajalised lepingud

(i)

	1994	2003	change	1994	2003	Change
Austria	2.4	2.4	0	1.8	1.5	-0.3
Belgium	1.7	1.7	0	3.6	2.6	-1
Czech Republic	3.3	3.3	0	0.5	0.5	0
Denmark	1.5	1.5	0	2.3	1.4	-0.9
Finland	2.3	2.2	-0.1	1.9	1.9	0
France	2.4	2.5	0.1	3.6	3.6	0
Greece	2.7	2.7	0	2.8	1.8	-0.8
Germany	2.3	2.4	0.1	4	3.3	-0.7
Hungary	1.9	1.9	0	0.8	1.1	0.3
Ireland	1.6	1.6	0	0.4	0.6	0.2
Italy	1.8	1.8	0	3.8	2.1	-1.7
Netherlands	3.1	3.1	0	1.9	1.2	-0.7
Poland	2.2	2.2	0	1.1	1.3	0.2
Portugal	4.2	4.2	0	3.1	2.8	-0.3
Slovak Republic	3.1	2.5	-0.6	0.8	0.4	-0.4
Spain	2.8	2.6	-0.2	3.3	3.5	0.2
Sweden	2.9	2.9	0	1.8	1.6	-0.2
UK	1	1.1	0.1	0.3	0.4	0.1

*Allikas: OECD**+ Allikas: OECD**Märkus: Töökaitse õigusaktide rangus tuletatakse alamnäitajate alusel:**tähtajatute lepingute puhul: koondamise keerulisus; etteteatamine ja koondustasu üksikisiku koondamise korral; tavalised menetluslikud probleemid;**tähtajaliste lepingute puhul: eeskirjade rangus tähtajaliste lepingute osas; eeskirjade rangus ajutise töö vahendajate osas.*

12. tabel: Riikide andmed deklareerimata töö kohta

	Data reported to eiro	Year	Data reported to Commission	Year
Austria	10	2003	1,5	1995
Belgium	20	2004	3-4	1999
Bulgaria	25		22	2003
Cyprus			4,2	2003
Denmark			5,5	2001
Estonia			8-9	2001
Finland	4-2		4,2	1992
France	10-20	2003	4-6,5	1998
Germany	17	2004	6	2001
Greece	24-40		Over 20%	1998
Hungary	25-35	2004	18	1998
Ireland	5-10	1998		
Italy	17	2000	16-17	2001
Latvia			18	2000
Netherlands	13,8	2002	2	1995
Norway				
Poland	27,4	2000	14	2003
Romania	20	2003	21	2000
Slovakia	18	2003	13-15	2000
Slovenia	17-25	1997	13-15	2000
Spain				
Sweden	4,6	1998	3	1997
UK	1,5	2003	2	2000

Allikas: EIRO 2005. aasta temaatiline aruanne „Töösuhted ja deklareerimata töö

6. *Aktiivne tööturupoliitika*

- Aktiivne tööturupoliitika hõlmab mitmesuguseid vahendeid, nagu riiklikud tööhõiveteenused, tööalased stiimulid, ettevõtte asutamise stiimulid, töö jagamine, töökohtade vahetamine, koolitus või eriabi ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele, nt puuetega töötajatele. Aktiivne tööturupoliitika töötatakse välja ja viiakse ellu liikuvuse toetamiseks tööturul ning töötute ja mitteaktiivsete tööealiste inimeste tööturule integreerimiseks. Aktiivse tööturupoliitika sisu on riigiti erinev.
- 2004. aastal kulutati aktiivsele tööturupoliitikale keskmiselt 0,5% SKPst, võrreldes ligi 1%-ga 1995. aastal. Sellega kaasnes kulutuste jaotumise muutumine. Koolitus moodustas kulutustest peaaegu 30%, mis 1995. aastaga võrreldes on üldiselt sama. Kaks kategooriat, millele tehtud kulutused suurenesid, on esiteks riiklikud tööhõiveteenused ja teiseks töökohtade vahetamine, töö jagamine ja tööhõive soodustamine. Seda kompenseerib kulutuste vähenemine töökohtade otsesele loomisele ning puuetega inimeste tööturule integreerimise programmidele.
- Kulutused aktiivsele tööturupoliitikale olid 2004. aastal riikides väga erinevad, eriti mõõdetuna töötada soovivate inimeste arvu järgi. Enamik riikidest, kelle kulutused 1995. aastal olid väiksed, suurendasid oma kulutusi, samas kui keskmise suurusega kulutustega riikides kulutusi enamasti vähendati. Olukord on ebaühtlane riikide seas, kes kulutasid kõige rohkem.
- Peale kulutuste kvantitatiivse suuruse on rohkemate ja paremate töökohtade eesmärgi saavutamiseks erakordselt tähtis aktiivse tööturupoliitika tõhusus ja kvaliteet.

13. tabel: Aktiivsed kulutused, v.a riiklikud tööhõiveteenused (% SKPst)

	1985	1990	1995	2000	2004
Austria	0.2	0.2	0.2	0.4	0.4
Belgium	1.1	1.0	1.1	1.0	0.9
Czech Republic	-	0.1	0.0	0.1	0.1
Germany	0.4	0.7	1.1	1.0	0.9
Denmark	-	1.0	1.8	1.7	1.5
Estonia	-	-	-	-	0.0
Spain	0.2	0.5	0.4	0.7	0.6
Finland	0.6	0.7	1.3	0.8	0.8
France	0.5	0.7	1.1	1.0	0.7
Greece	0.0	0.2	0.3	0.3	0.2
Hungary	-	0.5	0.3	0.3	0.2
Ireland	1.2	1.2	1.4	0.8	0.5
Italy	-	-	-	0.6	0.5
Lithuania	-	-	-	-	0.2
Latvia*	-	-	-	-	0.1
Luxembourg	0.2	0.2	0.1	0.1	0.2
Netherlands	1.0	1.0	0.9	0.4	1.1
Portugal	-	0.4	0.6	0.4	0.6
Sweden	1.9	1.5	2.9	1.5	1.0
Slovakia	-	-	-	-	0.1
United Kingdom	0.6	0.4	0.3	0.2	0.2
EU average**	0.7	0.6	0.9	0.7	0.5

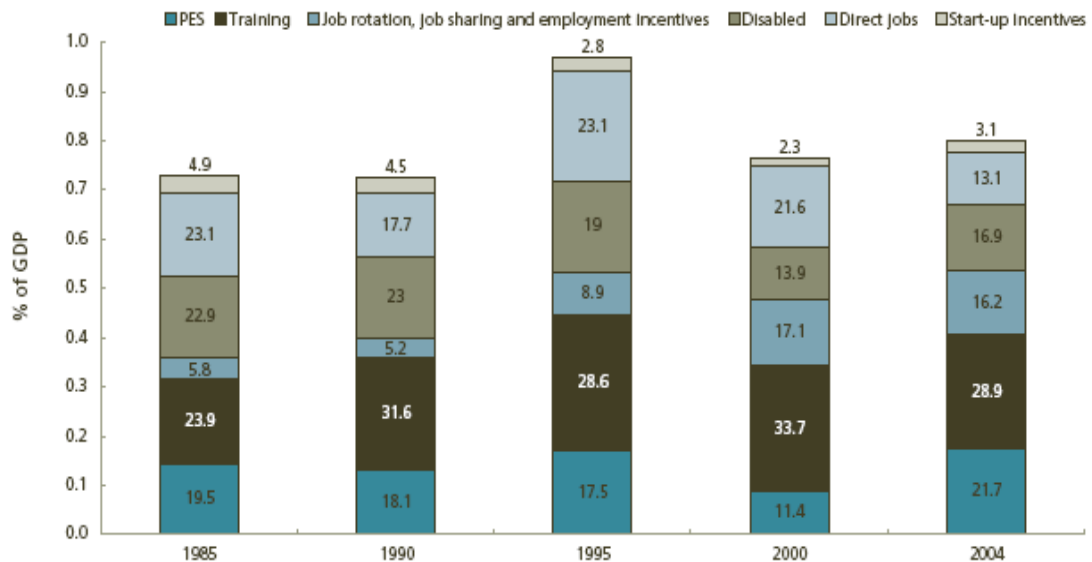
Allikas: Tööhõive Euroopas 2006

*: 2003; **: Kaalumata aritmeetiline keskmine riikide kohta, mille andmed on kättesaadavad

7. Joonis: Aktiivsete kulutuste jaotumine, sh riiklikud tööhõiveteenused – ELi keskmine aastatel 1985–2004

Chart 2

Breakdown of active spending, including PES – EU average 1985 – 2004

Source: OECD and Eurostat's LMP databases.

14. tabel: Kulutused aktiivsele tööturupoliitikale (ostujõu pariteedi järgi) jagatud töötada soovivate inimeste arvuga ^(a)

	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
AT	-	-	2.2	1.0	1.0	1.3	1.8	1.8	2.3	2.3	2.7	1.5
BE	2.8	5.3	4.0	4.5	3.6	3.7	4.9	6.3	5.7	4.8	4.9	5.1
CZ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.1	0.1	0.1
DE	1.9	5.3	5.1	4.9	3.2	3.8	4.4	4.4	4.2	4.4	3.6	3.2
DK	-	4.9	7.8	8.0	8.9	9.7	13.2	12.8	13.9	15.6	12.6	12.5
ES	-	0.8	0.3	0.3	0.3	0.5	0.8	1.0	1.1	1.1	1.1	1.2
FI	-	-	2.4	2.8	2.3	2.1	2.3	2.2	2.3	2.3	2.5	2.8
FR	1.5	2.8	4.2	4.3	3.4	3.5	3.9	4.5	4.8	4.8	4.2	3.6
EL	0.0	0.3	0.4	0.4	0.4	0.2	0.4	0.4	0.5	0.4	0.2	0.3
HU	-	-	-	0.0	-	-	-	-	-	-	0.2	0.2
IE	1.2	1.9	2.0	2.6	2.1	2.9	3.8	4.5	5.2	4.9	4.8	4.8
IT	-	-	-	0.5	-	0.8	0.9	1.0	1.4	1.5	1.7	1.3
LU	2.7	5.5	2.0	3.2	3.7	3.0	3.5	3.8	4.8	4.7	5.8	6.5
NL	2.8	3.9	2.3	3.1	2.3	1.6	2.5	4.0	7.2	7.4	8.0	6.5
PT	-	0.6	0.8	1.0	0.5	0.9	0.8	1.1	1.5	1.3	1.3	1.4
SE	-	-	13.3	-	9.7	10.8	11.7	12.0	11.5	12.0	13.0	10.8
UK	1.0	1.3	0.4	0.4	0.5	0.5	0.6	0.8	0.6	0.7	0.6	0.8
EE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.0	0.0
LT	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.0	0.1
LV	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.0	-
SK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.0

Sources: DG EMPL calculations based on data from the OECD, Eurostat and Ameco (DG ECFIN).
a) The sum of the unemployed plus labour reserve. Labour reserve is made of inactive persons who would like to work but do not qualify as unemployed.

Allikas: „Tööhõive Euroopas 2006”

15. tabel: Kulutused passiivsele tööturupoliitikale (ostujõu pariteedi järgi) jagatud töötada soovivate inimeste arvuga ^(a)

	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
AT	-	-	13.6	5.6	5.2	5.9	6.1	6.0	6.6	7.3	8.8	5.3
BE	8.2	13.2	9.5	9.7	10.4	8.4	11.4	13.6	12.9	12.7	12.3	13.3
CZ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.2	0.2	0.2
DE	5.9	7.2	10.8	10.3	9.3	9.0	9.1	8.8	9.0	9.4	9.1	8.8
DK	-	20.5	19.4	19.9	15.9	17.4	18.5	18.3	19.2	21.9	22.1	21.9
ES	-	2.6	1.8	1.7	1.7	1.8	1.9	2.1	2.5	2.8	2.9	3.2
FI	-	-	6.9	6.5	5.8	5.2	5.9	5.9	6.4	6.7	7.1	7.3
FR	6.9	7.6	6.6	6.5	5.6	5.8	6.0	6.3	7.4	8.4	8.9	8.6
EL	0.1	0.4	0.5	0.6	0.7	0.5	0.6	0.7	0.7	0.7	1.0	1.0
HU	-	-	-	0.1	-	-	-	-	-	-	0.2	0.3
IE	3.1	3.9	3.9	4.4	-	4.5	4.8	4.5	5.0	6.1	7.2	8.7
IT	-	-	-	1.5	-	0.9	1.1	1.0	1.4	1.5	1.7	1.8
LU	10.8	19.0	12.7	13.5	7.8	6.0	12.0	11.4	12.9	12.9	17.8	16.0
NL	10.0	9.2	6.8	8.5	7.6	7.8	8.1	13.3	15.4	14.4	14.3	13.8
PT	-	0.4	1.1	1.1	1.2	1.8	2.1	2.6	3.2	3.5	3.1	3.4
SE	-	-	14.3	-	10.4	10.7	11.5	11.8	9.2	9.7	15.3	14.2
UK	3.7	2.9	2.0	1.8	2.1	2.0	2.1	2.1	2.0	1.8	1.6	1.6
EE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.1	0.1
LT	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.0	0.0
LV	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.1	-
SK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.1

Sources: DG EMPL calculations based on data from the OECD, Eurostat and Ameco (DG ECFIN).
a) The sum of the unemployed plus labour reserve. Labour reserve is made of inactive persons who would like to work but do not qualify as unemployed.

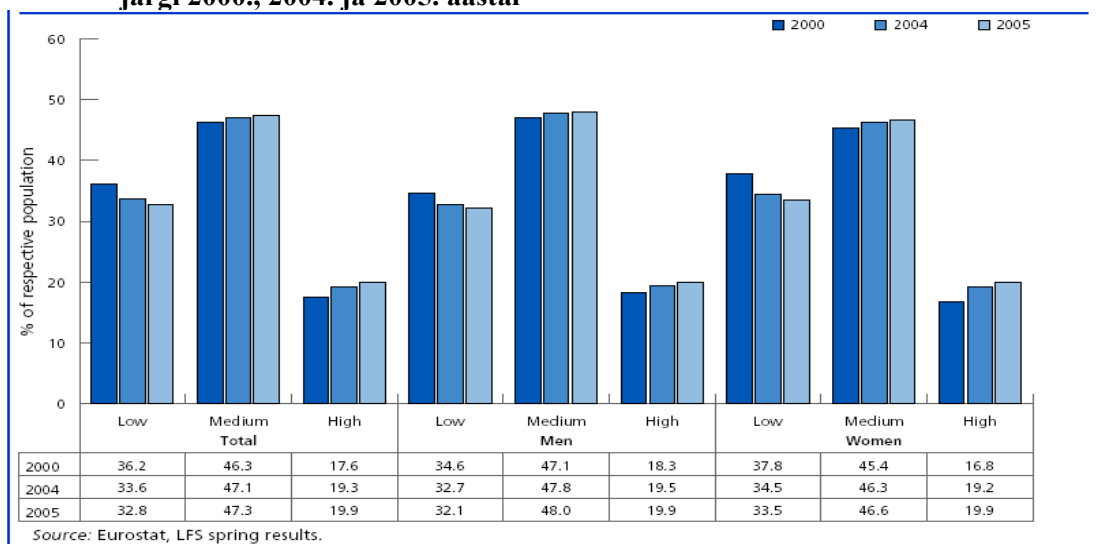
Allikas: „Tööhõive Euroopas 2006”

7. Haridus, koolitus ja elukestev õpe

A. Haridus

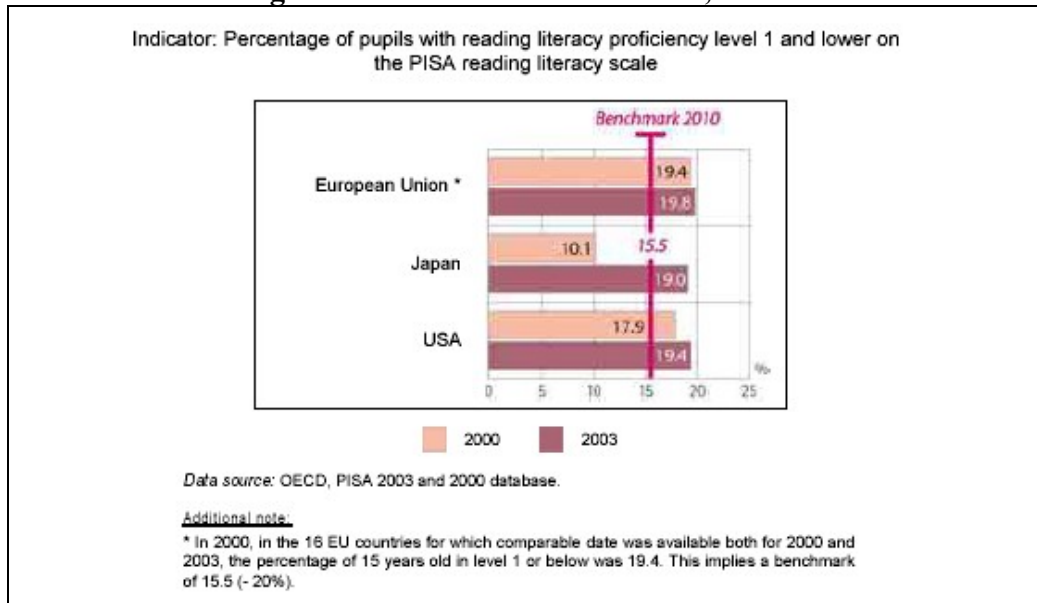
- 2005. aastal omandas madala haridustaseme üksnes 33% ELi tööealisest elanikkonnast, 47% omandas keskhariduse ja 20% kõrghariduse. Alates 2000. aastast on kõrgharidusega töötajate osakaal tööealises elanikkonnas suurenenud ning madala haridustasemega töötajate osakaal langenud. Meeste ja naiste vahel märgatavaid erinevusi ei esine.
- Peaaegu 20%-l alla 15-aastastest õpilastest Euroopas on tõsiseid raskusi lugemisega, mis näitab, et alates 2000. aastast ei ole tehtud mingeid edusamme ELi töökavas „Haridus ja koolitus 2010” sihttasemeks määratud 15% saavutamisel.
- Peale selle lahkub 16% ELi noortest koolist endiselt varakult, mis jääb kaugelt ELi 2010. aasta sihttasemeks määratud 10%-st. Need näitajad on liikmesriigiti erinevad ja on eriti kõrged Vahemere riikides. Seevastu Skandinaavia maades ning teatud Kesk- ja Ida-Euroopa riikides on varakult koolist lahkujate osakaal kõige väiksem.

8. Joonis: Tööealise elanikkonna (15–64aastased) osakaal (%-des) haridustaseme ja soo järgi 2000., 2004. ja 2005. aastal

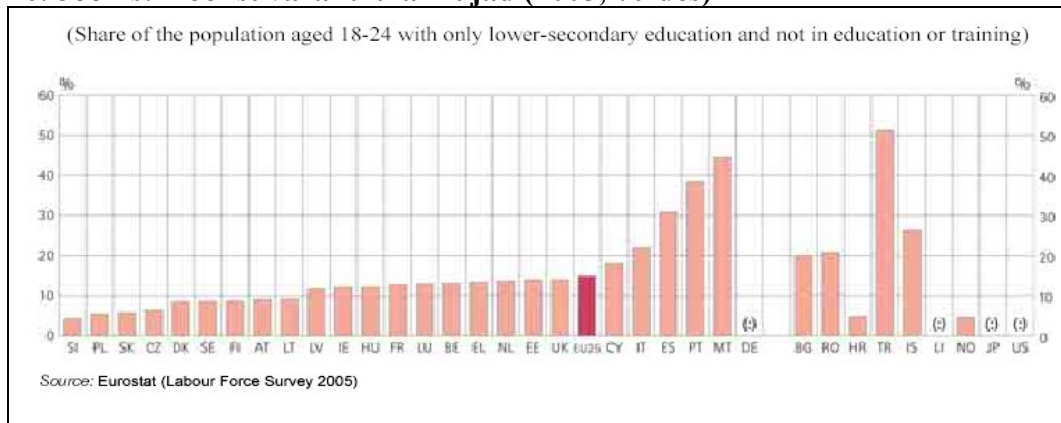
Allikas: Aruanne „Tööhõive Euroopas 2006”

9. Joonis: Madal lugemisoskus alla 15-aastaste seas, EL-16

Allikas: Komisjoni talituste töödokument „Lissaboni eesmärkide elluviimisel saavutatud hariduse ja koolituse valdkonnas. 2006. aasta aruanne”. SEK(2006) 639

10. Joonis: Koolist varakult lahkujad (2005, %-des)

B. Elukestev õpe

- 9,7% EL-27 täisealisest elanikkonnast osales 2005. aastal hariduses ja koolituses, mis on rohkem kui 7,1% 2000. aastal. Kuigi see tõus on tingitud osalt meetodilistest muutustest², on tehtud siiski edusamme eesmärgiks seatud 12% saavutamise suunas.
- Osalemine elukestvas õppes on kõige ulatuslikum nooremate vanuserühmade seas ja väheneb järk-järgult vanemate vanuserühmade seas.
- Osalemine elukestvas õppes on liikmesriigiti väga erinev. Kõige suurem on see Skandinaavia maades ja Ühendkuningriigis.
- Peale selle oli täiskasvanute osalemine mitteformaalses hariduses üldiselt üle kolme korra suurem kui nende osalemine formaalses hariduses.
- Euroopa töötingimuste uuringu järgi osales 2005. aastal EL-25s 27% tööjõust koolituses, mida pakkus või mille eest tasus tööandja või juhul, kui tegu oli FIEga, asjaomane isik ise.
- EL-27 kohta andmed puuduvad, aga EL-15 andmed näitavad, et 2000. aasta 30%-ga võrreldes on kõnealune näitaja langenud. Koolitusele kulutatud päevade keskmine arv töötajate või FIEde kohta langes 14,3%-lt 2000. aastal 11,2%-le 2005. aastal.
- 6% töötajatest on osalenud koolitusel omal kulul. 27% töötajatest on saanud erialast väljaõpet töökohal ning 17% on saanud töökohal muud liiki koolitust.
- Dublini fondi (Euroopa Elu- ja Töötingimuste Fondi) neljanda töötingimuste uuringu järgi said tööandja kulul koolitust 32% tähtajatu lepinguga töötajatest, 29% tähtajalise lepinguga töötajatest ning 18% ajutistest töötajatest, 10% esimese taseme haridusega töötajatest ja 40% kolmanda taseme haridusega töötajatest.

16. tabel: Hariduses ja koolituses osaleva täisealise elanikkonna (25–64aastased) osakaal

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU-27	-	7.1	7.1	7.2	8.5	9.3	9.7	9.6
EU-25	-	7.5	7.5	7.6	9.0	9.9	10.2	10.1
EU-15	8.2	8.0	8.0	8.1	9.8	10.7	11.2	11.1

Allikas: Eurostat

² Aruanne „Tööhõive Euroopas 2005”, lk 113: „EL-25s on see näitaja viimastel aastatel samuti paranenud, tõustes 7,9%-lt 2000. aastal 9,9%-le 2004. aastal. Kui aga korrigeerida teatud statistilisi erinevusi, on elukestvas õppes osalemise määr suurenenud alates 2000. aastast vähem kui 1%.” Vt ka komisjoni teatist (2005) 549, lk 14: „Elukestvas õppes osalemise osas esineb aegri dates mitmeid katkestusi, sest mõned riigid muutsid aastatel 2002–2003 oma andmekogumismeetodeid. Uute meetodite rakendamine viis 2003. aastal kõrgemate tulemusteni ning seega on ajavahemikus 2002–2003 saavutatud edu ülehinnatud.”

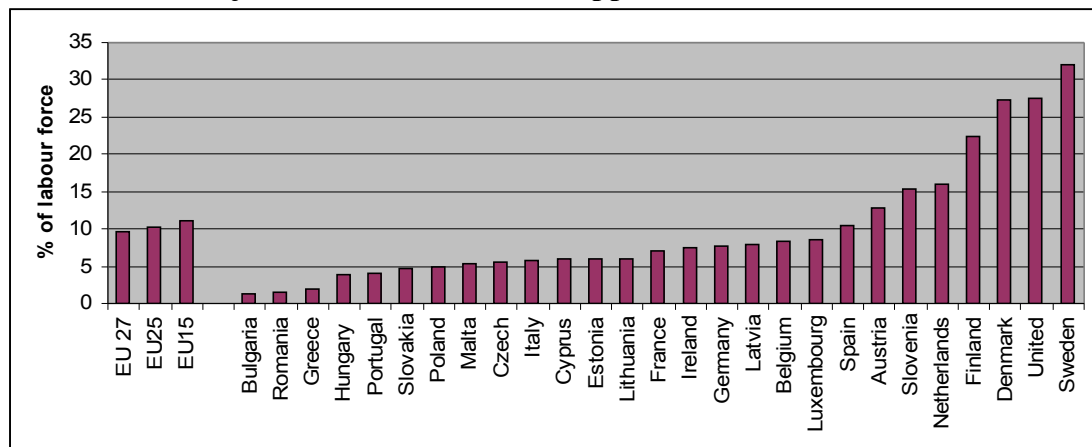

17. tabel: Osalemine elukestvas õppes vanuserühmade järgi, 2005, EL-25

Age group	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	Total	Target for 2010
Participation rate	21.4	13.3	11.5	10.5	9	7.5	6	3.6	10.7	12.5

Allikas: Cedefop, slaidietekanne „Four years on”, Helsingi, 5. detsember 2006 (tabel põhineb Eurostati andmetel)

Joonis 11.A: Tööjõu osalemine elukestvas õppes, 2005II

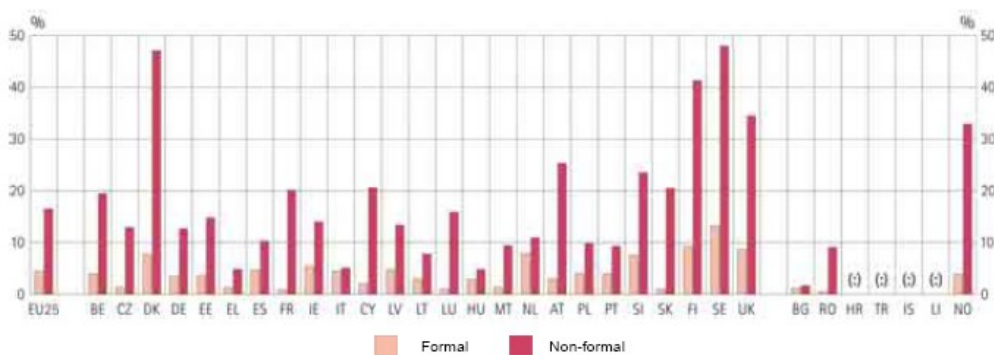

Allikas: Eurostat

Joonis 11.B:

Chart II.19

Rate of participation (%) of 25-64 year olds in formal and non-formal education and training, 2003

Source: Eurostat LFS, ad-hoc module on Lifelong Learning 2003. Target population: 25-64 years, reference period: 12 months..

18. tabel: Koolituse tasemed

<i>In the last 12 months, have you undergone...?</i>	1995	2000	2005	2005	
	EU15	EU15	EU25	(EU15)	(NMS)
Training paid for or provided by your employer, or by yourself if you are self-employed?	30.0%	30.6%	27.1%	27.3%	25.6%
Average number of days per worker	13.5	14.3	11.2	11.4	10.6
Training paid for by yourself	n.a.	n.a.	6.0%	6.0%	6.5%
Average number of days per worker	n.a.	n.a.	25.2%	25.9%	22.6%
On-the-job training (co-workers, supervisors, etc.)	n.a.	n.a.	27.1%	26.8%	29.0%
Other forms of on-site training	n.a.	n.a.	17.5%	17.0%	20.5%

Allikas: Euroopa töötajimuste uuring, Dublini fond

8. Sotsiaalne ühtekuuluvus

- Vaesusohus elanikkonna osakaal ei ole EL-25s aastatel 2000–2005 muutunud, püsides 16%-l, mis tähendab 72 miljonit inimest. Eri riikides on kõnealune määr väga erinev, ulatudes 9%-st Rootsis 21%-ni Leedus ja Portugalis. Sotsiaaltoetustel on vaesusohu vähendamisel tähtis roll: ilma sotsiaaltoetusteta, v.a pensionid, oleks vaesusohu tase ELi elanikkonna seas 2005. aastal 16% asemel 26% – suurem kui 2000. aasta 23%.
- Lastest oli EL-25s aastatel 2000–2005 vaesusohus ligikaudu 20%, mis on rohkem kui täiskasvanute puhul. Kõnealune näitaja on riikides väga erinev, ulatudes 7%-st Rootsis 27%-ni Poolas.
- Sissetulekute ebavõrdsus (mõõdetud Gini indeksi järgi³) oli 2005. aastal hinnanguliselt 31, võrreldes 2000. aasta 29-ga, ning riikide lõikes jällegi väga erinev, ulatudes 22-st Sloveenias 35-ni Ühendkuningriigis ja Kreekas. (2003. aasta andmeid TULEB KONTROLLIDA)
- EL-25s moodustasid sotsiaalkulutused SKPst 27,3%, võrreldes 26,6%-ga 2000. aastal, kusjuures olukord riikides oli väga erinev, ulatudes 13,4%-st Lätis ja Eestis 33,5%-ni Rootsis.
- Madalat palka said EL-15s (2000. aastal) 15% töötajatest⁴, kusjuures madalaks palgaks peetakse palka, mis on kaks kolmandikku keskmisest palgast. Madalapalgaliste osakaal ulatub 8,6%-st Taanis 19,4%-ni Ühendkuningriigis (allikas: „Tööhõive Euroopas 2004”, lk 168).
- Maksu- ja toetussüsteemid on liikmesriigiti erinevad ja need mõjutavad tööturgu eri kanalite kaudu: tingimused, toetuste tase ja kestus, tööhõiveteenuste tõhusus. Töötushüvitissüsteemidel on nii positiivseid tulemusi kui ka negatiivseid tagajärgi. Ühest küljest annavad nad finantsilise kindluse töö otsimiseks. Teisest küljest ei pruugi nad töö otsimist rahaliselt stimuleerida. Riikides on täheldatav toetuste erinev mõju tööhõivele, sõltuvalt nende koostoimest eelkõige aktiivse tööturupoliitikaga. EL-25s kaotab inimene, kes läheb töötuselt üle tööhõivele, kõrgemate maksude ja sotsiaalkindlustusmaksete ning töötushüvitise ja muude soodustuste kaotamise tõttu keskmiselt 75% brutosissetuleku suurenemisest (võetakse maksudena maha). Samamoodi kaotavad madalapalgalised töötajad, kelle brutosissetulek suureneb 33%-lt 67%-le keskmisest palgast tulumaksu ja sotsiaalkindlustusmaksete ning kaotatud soodustuste koostoime tõttu brutotulust maksudeks üksikisikuna ligikaudu 50% ja paaride puhul, kus on üks rahateenija ja kaks last, 62%. Vaadates tööjõu üldist maksukoormust, moodustab see madalapalgaliste puhul EL-25s peaaegu 40%. Maksumäär on liikmesriikides väga erinev, ulatudes 49%-st Belgias vähem kui 20%-ni Iirimaal, Küprosel ja Maltal.

20. tabel: Valitud vaesusnäitajad

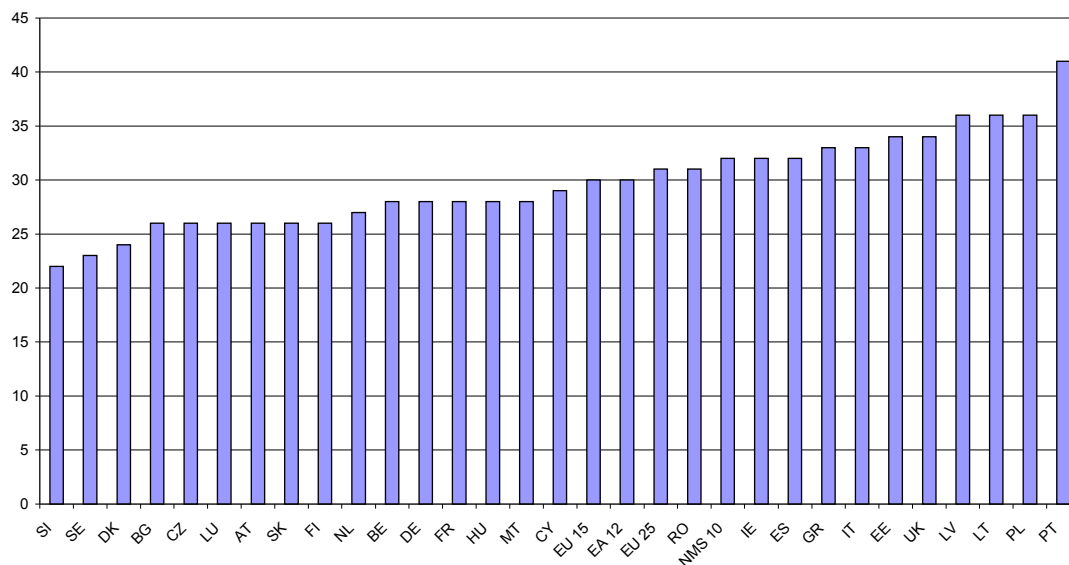
<i>At-risk-of-poverty rate after social transfers</i>	2000	2001	2002	2003	2004	2005
EU-25	16	16	-	15	16	16
			-			
<i>At-risk-of-poverty rate before social transfers</i>						
EU-25	23	24	-	25	26	26
			-			
<i>At-risk-of-poverty rate among less than 16</i>						
EU-25	20	20	-	19	20	-

³ Gini indeksiga mõõdetakse sissetulekute jaotust ühiskonnas, kusjuures 0 tähendab kogusissetulekute võrdsust ja 100 kogusissetulekute ebavõrdsust.

⁴ Andmed ei sisalda tööga seotud soodustusi.

Joonis

Inequality of income distribution Gini coefficient

22. tabel: Kogukulutused sotsiaalkaitsele (% SKPst)⁵

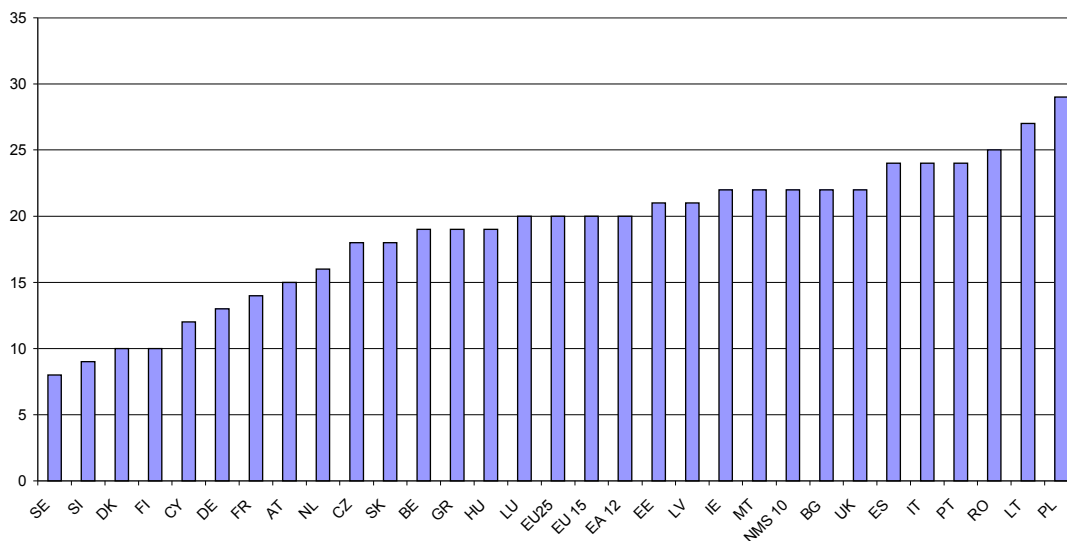
	2000	2001	2002	2003	2004
EU-25	26.6	26.8	27.0	27.4	27.3
EU-15	26.9	27.1	27.4	27.7	27.6
Euro Area	26.7	26.8	27.4	27.8	27.7

Allikas: Eurostat

⁵ Kogukulutused hõlmavad sotsiaaltoetusi, halduskulusid ja muid sotsiaalkaitsekavadega seotud kulusid. Sotsiaaltoetused jagatakse järgmisteks rühmadeks: haigus/tervishoid, puuded, vanadus, toitjakaotus, pere/lapsed, töötus, majutus ja mujal liigitamata sotsiaalne kõrvalejätetus. Maksusoodustusi (sotsiaalkaitse raames leibkondadele pakutavad maksuandused) tavaliselt ei arvestata.

LASTE VAESUS RIIKIDE KAUPA

At risk of poverty rate (cut-off point: 60% of median equivalised income after social transfers)
Less than 16 years

Tabel: Madalalpalgaliste maksumäär⁶

	time 2005a	Change since 1996
geo		
<i>be</i> Belgium	49.1	-1,4
<i>bg</i> Bulgaria	36.3	-4
<i>cz</i> Czech Republic	42.1	0,7
<i>dk</i> Denmark	39.3	-2
<i>de</i> Germany (including ex-GDR from 1991)	46.7	0,2
<i>ee</i> Estonia	39.8	1,3
<i>ie</i> Ireland	19.9	-6,6
<i>gr</i> Greece	34.4	-0,5
<i>es</i> Spain	35.7	1,3
<i>fr</i> France	41.4	-2,9
<i>it</i> Italy	41.7	-6,6
<i>cy</i> Cyprus	19.1	3,1
<i>lv</i> Latvia	41.0	1,7
<i>lt</i> Lithuania	43.2	5,6
<i>lu</i> Luxembourg (Grand-Duché)	29.8	0,6
<i>hu</i> Hungary	42.9	-3,9
<i>mt</i> Malta	18.7	2,9
<i>nl</i> Netherlands	41.3	2
<i>at</i> Austria	42.5	5
<i>pl</i> Poland	42.4	-1,2
<i>pt</i> Portugal	31.7	1,1
<i>ro</i> Romania	42.4	-0,3
<i>si</i> Slovenia	36.4	-4,5
<i>sk</i> Slovakia	35.3	-5
<i>fi</i> Finland	39.5	-5,8
<i>se</i> Sweden	46.5	-2,1
<i>uk</i> United Kingdom	29.9	3,1

Allikas: Eurostat

6

Tabel: Madalalpalgaliste maksumäär: maksudeks kuluv protsent brutosissetulekust, kui inimene naaseb töötusest tööhõivesse⁷

	<> time	2005a00	change since 2001
Geo			
<i>be</i> Belgium		85.00	-1
<i>bg</i> Bulgaria		77.00	1,8
<i>cz</i> Czech Republic		66.00	-1
<i>dk</i> Denmark		90.00	-2
<i>de</i> Germany (including ex-GDR from 1991)		75.00	0
<i>ee</i> Estonia		65.00	16,8
<i>ie</i> Ireland		74.00	1
<i>gr</i> Greece		62.00	6
<i>es</i> Spain		80.00	0
<i>fr</i> France		82.00	1
<i>it</i> Italy		72.00	13
<i>cy</i> Cyprus		63.00	10,1
<i>lv</i> Latvia		87.00	1
<i>lt</i> Lithuania		56.40	2,3
<i>lu</i> Luxembourg (Grand-Duché)		88.00	0
<i>hu</i> Hungary		55.00	-12
<i>mt</i> Malta		64.00	-1,16
<i>nl</i> Netherlands		83.00	4
<i>at</i> Austria		67.00	0
<i>pl</i> Poland		81.00	7
<i>pt</i> Portugal		81.00	0
<i>ro</i> Romania		60.50	-15,6
<i>si</i> Slovenia		93.00	12,5
<i>sk</i> Slovakia		43.00	-30
<i>fi</i> Finland		77.00	-3
<i>se</i> Sweden		87.00	0
<i>uk</i> United Kingdom		68.00	0

Allikas: Eurostat

⁷ Kõrgemate maksude ja sotsiaalkindlustusmaksete ning töötushüvitise ja muude soodustuste kaotamise tõttu. See struktuuriline näitaja on olemas ainult vallaliste inimeste kohta, kellel pole lapsi ja kelle sissetulek töötamisel on 67% keskmisest palgast.

Tabel: Madalapalgaliste maksumäär: madala palga lõks (2005)

	Single person without children, at 33% of the average wage	One-earner married couple, at 33% of the average wage, with two children
Belgium	57.00	45.00
Bulgaria	21.40	33.10
Czech Republic	34.00	59.00
Denmark	81.00	91.00
Germany	51.00	78.00
Estonia	26.00	22.00
Ireland	50.00	76.00
Greece	16.00	16.00
Spain	26.00	17.00
France	34.00	56.00
Italy	35.00	-7.00
Cyprus	6.00	125.00
Latvia	32.00	100.00
Lithuania	36.00	42.80
Luxembourg	55.00	110.00
Hungary	30.00	14.00
Malta	16.00	54.00
Netherlands	70.00	78.00
Austria	34.00	65.00
Poland	65.00	75.00
Portugal	20.00	76.00
Romania	30.30	17.00
Slovenia	30.00	73.00
Slovakia	23.00	27.00
Finland	64.00	100.00
Sweden	57.00	93.00
United Kingdom	58.00	84.00

Allikas: Eurostat

Madala palga lõks: mõõdab, kui suur osa brutosissetulekust läheb tulumaksu, sotsiaalkindlustusmaksete ning kaotatud soodustuste koostoime tõttu maksudeks, kui brutosissetulek suureneb 33%-lt 67%-le keskmisest palgast. See struktuuriline näitaja on olemas ainult vallaliste inimeste kohta, kellel pole lapsi, ja paaride kohta, kellest üks teenib raha ja kel on kaks last

9. Liikuvus

A. Geograafiline liikuvus ELis

- Riikidevahelise liikuvuse tase ELis on madal. Keskmiselt moodustavad teisest ELi liikmesriigist pärit võõrtöötajad kogu töötavast elanikkonnast 1,5% (1,2% on EL-15 riikide kodanikke ning 0,3% uute liikmesriikide kodanikke). Kolmandate riikide kodanikke seevastu on 3,4%.
- Kuigi riikidevaheline liikuvus on madal, näitavad hiljutised uuringud, et 20% ELi tööealisest elanikkonnast on elu jooksul kolinud, kuigi peamiselt ühe riigi piires. Riikide vahel esineb märkimisväärsed erinevusi. Põhjamaades on kunagi teises piirkonnas või riigis elanute osakaal kõige suurem – 40% tööealisest elanikkonnast.

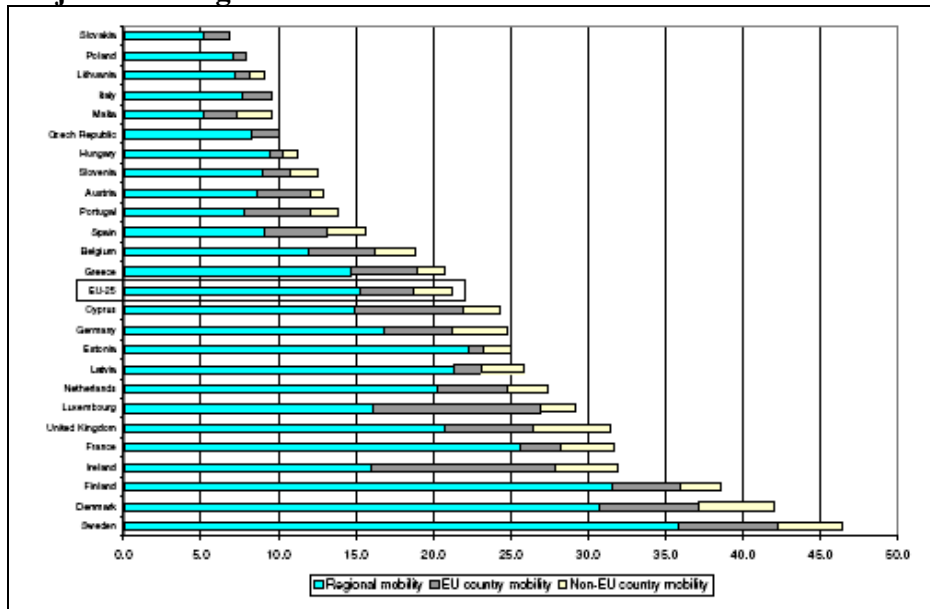
23. tabel: Tööealiste võõrkodanike osakaal elukohajärgse riigi kogu tööealisest elanikkonnast, 2005 (%-des)

Country of residence	Citizenship		
	EU-15	EU-10	Non-EU-25
Belgium	4.4	0.3	2.8
Czech Republic	(0.0)	0.3	0.4
Denmark	0.9	(0.2)	2.5
Germany	1.9	0.6	5.4
Estonia	-	-	8.4
Greece	0.2	0.4	5.3
Spain	1.2	0.2	8.4
France	1.8	0.1	3.6
Ireland	2.7	1.9	2.7
Italy	-	-	-
Cyprus	5.5	(0.3)	7.4
Latvia	-	-	(0.4)
Lithuania	-	-	(0.4)
Luxembourg	32.9	(0.2)	3.2
Hungary	(0.1)	-	0.5
Malta	1.1	-	1.7
Netherlands	1.3	0.1	2.6
Austria	1.7	1.4	7.1
Poland	-	-	0.1
Portugal	0.4	-	2.6
Slovenia	-	-	(0.4)
Slovak Republic	-	(0.1)	(0.1)
Finland	0.3	0.3	0.9
Sweden	2.0	0.3	3.1
UK	1.7	0.4	4.0
EU-10	0.1	0.1	0.5
EU-15	1.5	0.3	4.0
EU-25	1.2	0.3	3.4

Allikas: „Tööhõive Euroopas 2006”

Märkus: Sulgudes esitatud andmed ei ole valimi piiratuse tõttu usaldusäärsed. Sümbol „-” märgib, et andmed ei ole kas kättesaadavad või on äärmiselt ebausaldusväärsed.

12. joonis: Kaugliikuvuse mudelid ELis

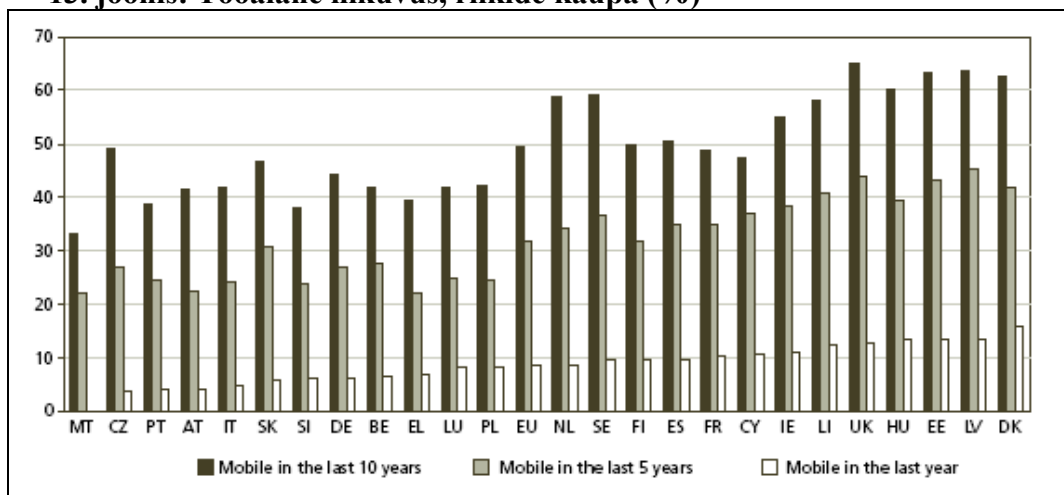

Allikas: Eurobaromeeter

B. Liikuvus ELi tööturgudel

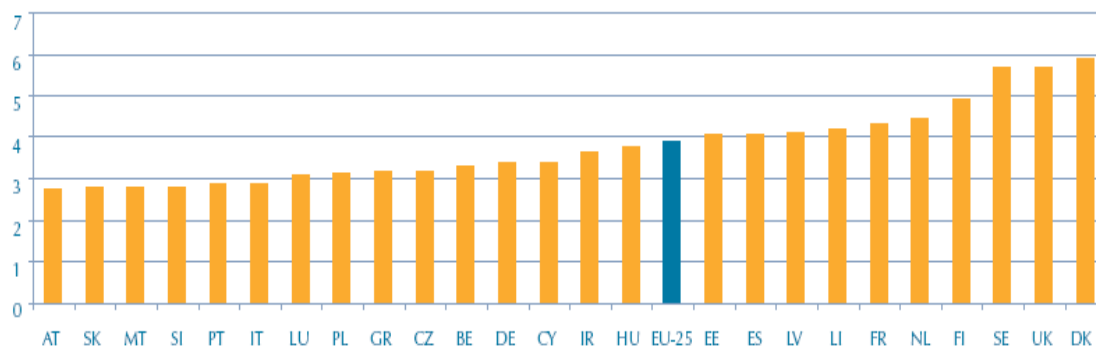
- Töölase liikuvuse tase on liikmesriikides erinev. Tööandja viimast vahetamise analüüs näitab, et 8% praegu töötavatest vastajatest on tööandjat viimase aasta jooksul vahetanud, 33% on seda teinud vähemalt korra viimase viie aasta jooksul ja 50% viimase kümne aasta jooksul.
- Praegu on EL-25s töökohtade arv töötaja kohta keskmiselt 3,9, ulatudes 5–6-st Skandinaavia maades 2,9-ni Austrias, Slovakkias, Maltal ja Sloveenias.

13. joonis: Töölane liikuvus, riikide kaupa (%)

Allikas: Liikuvus Euroopas, Dublini fond

14. joonis: Töökohtade keskmine arv töötaja kohta ja riikide kohta

Allikas: Eurobaromeeter (2006)

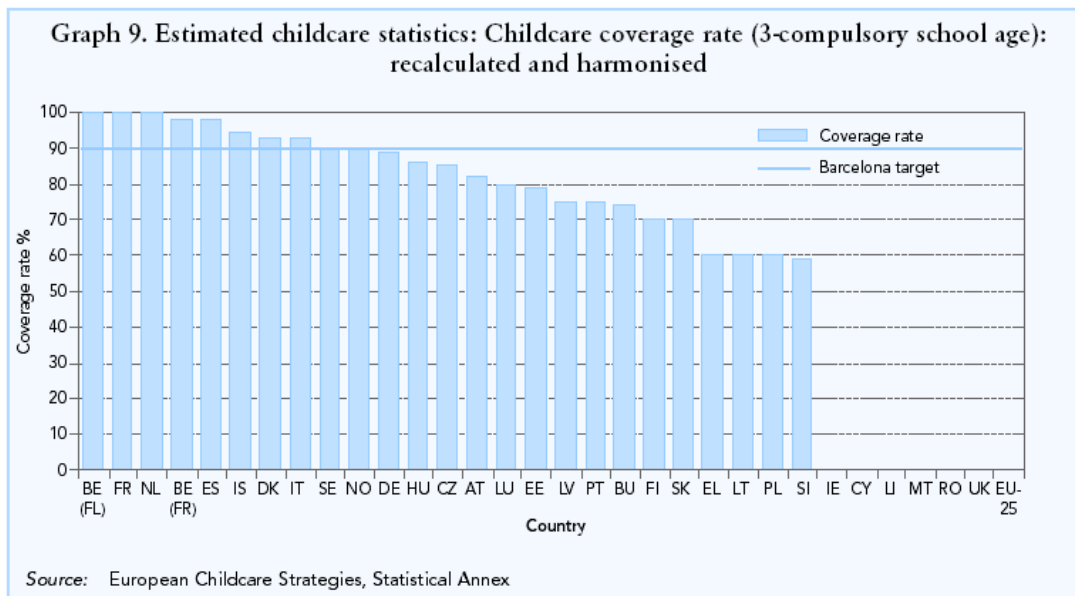
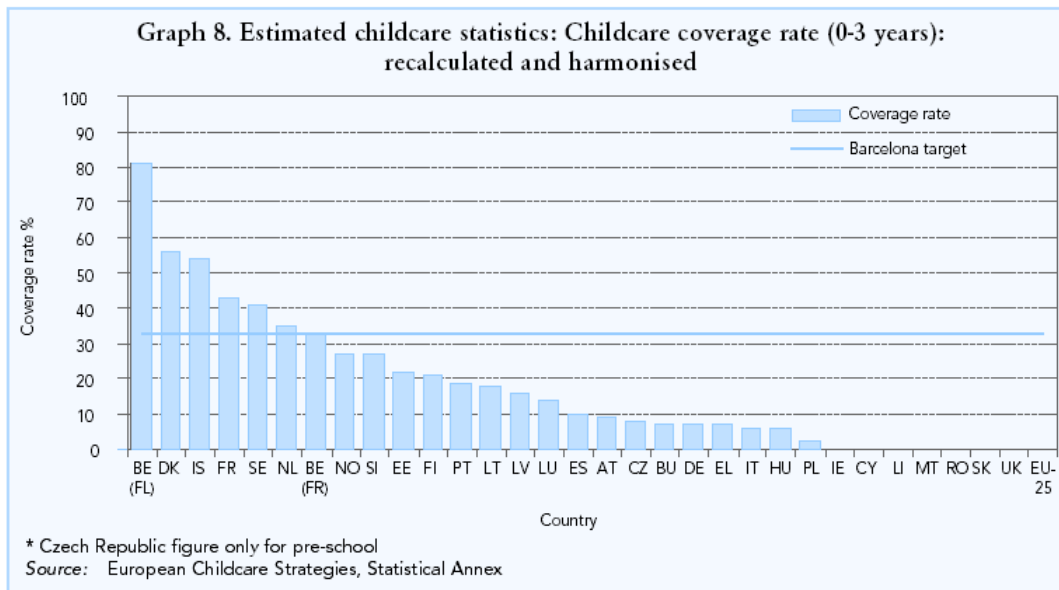
10. Töö kvaliteedi lisaelemendid

- Perioodil 2000–2004 vähenes nii surmaga lõppenud tööõnnetuste kui ka tavaliste tööõnnetuste arv, surmaga lõppenud õnnetuste puhul 4,6-lt õnnetuselt 100 000 töötaja kohta 3,8-le ja tavaliste tööõnnetuste puhul 4000-lt ligikaudu 3200-le, mis kajastab õnnetuste vähenemise pikaajalist suundumust. Need koondarvud varjavad aga ebaühtlast arengut riikides ja sektorites. Tööõnnetuste kogukulu ELi majandusele on hinnanguliselt 55 miljardit eurot, mis võrdub 0,64%-ga SKPst.⁸
- Juurdepääs 0–3aastaste ja kolmeaastaste kuni koolikohustuslike laste hoiuvõimalustele on ELis ebaühtlane. Paljud riigid peavad tegema veel olulisi jõupingutusi, et saavutada kooskõlas Barcelona eesmärkidega lastehoiu hõlmavuseks vastavalt 33% ja 90%.
- Meeste ja naiste keskmist palgataset võrreldes tuleb välja, et sellealane lõhe on EL-25s natuke kahanenud. Olles aga 2004. aastal 15%, tekitab see jätkuvalt muret kui tööturu segregatsiooni sümptom. Koondarvu taga on märkimisväärsed riikidevahelised erinevused: Maltal ja Portugalis on palgalõhe alla 5% ning Saksamaal, Eestis, Slovakkias ja Küprosel üle 20%.
- Kuue aastaga on ajutistest töötajatest saanud tähtajatu lepingu 55%. 16%-l on aga endiselt ajutine leping, 20% ei tööta ja 6,4% on FIEd. Pärast kuut aastat on 76,7%-l alalistest töötajatest endiselt tähtajatu leping; 4%-l tähtajaline leping, 3,1% on FIEd ja 15,8% enam ei tööta.
- Madalapalgalisusest väljapääsemise tõenäosus ajaga suureneb, kuid langeval määral. Pärast seitset aastat on 39,2% madalapalgalistest töötajatest leidnud keskmise palgaga töö ning 4,8% on saanud kõrge palgaga töö. 26,2% saavad endiselt madalat palka ja 29,8% ei saa üldse palka. Üldiselt on riikides, kus madalapalgalisi on kõige vähem (Taani, Itaalia, Soome, Portugal ja Austria), ka kõige suurem tõenäosus madalapalgalisusest välja pääseda (vt joonist). Madala palgaga töö vahetamist parema töökoha vastu tuleb vaadelda koos töökoha hoidmise ja ametialase edasijõudmise teiste aspektidega, et anda riikide tööturgudele täielikum hinnang.
- Erinevused kollektiivläbirääkimiste ulatuses on ELi riikide vahel märkimisväärsed. See tuleneb erinevatest töösuhete süsteemidest ja kollektiivläbirääkimiste õigusliku mõõtme olemasolust või selle võimalikkusest.
- Uuringu tulemuste järgi on 80% töötajatest oma sõnul töötingimustega rahul või väga rahul. Üle 34% töötajatest leiab, et nad tuleksid toime keerulisemate ülesannetega, samas kui 52% ütleb, et nende töö vastab oskustele.
- Töö kvaliteet, tootlikkus, innovatsioon ja tööturule kaasatus võimendavad üksteist.

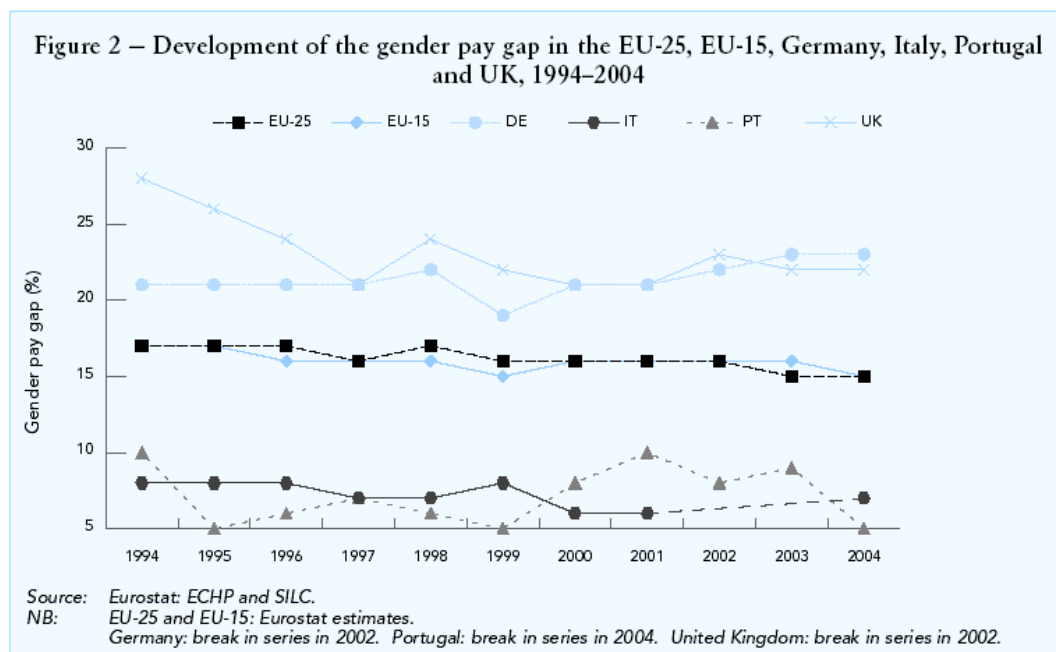
⁸ SEK(2007) 215/2 KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT; Lisatud dokumendile: komisjoni teatis „Töö kvaliteedi ja tootlikkuse parandamine: ühenduse töötervishoiu ja tööohutuse strateegia aastateks 2007–2012”. Kõige värskemad andmed EL-15 kohta 2000. aastal.

Lastehoiuasutused

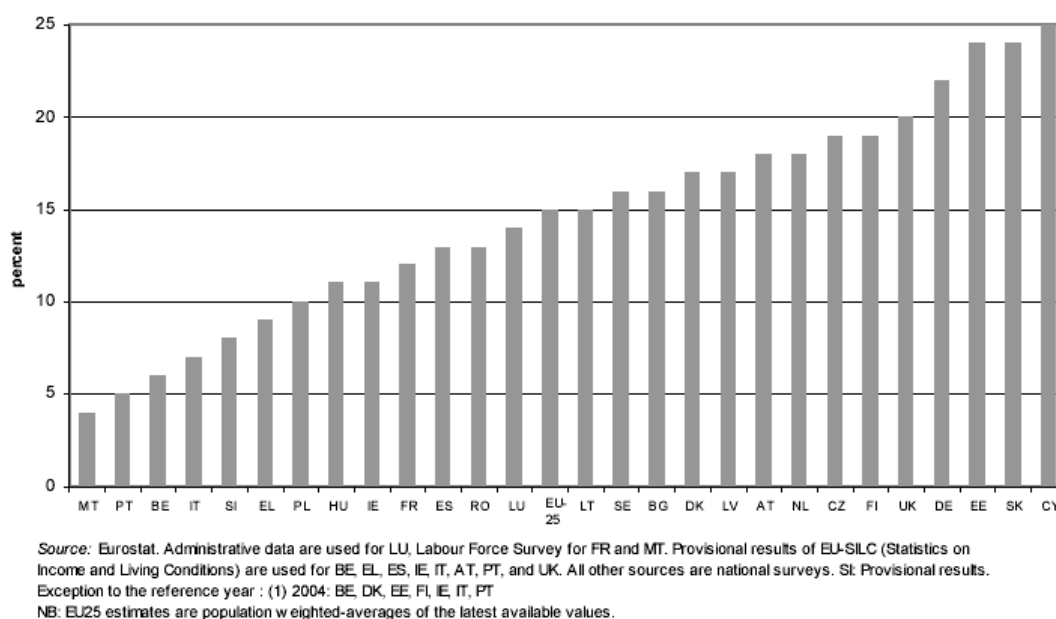
Allikas: Euroopa Komisjon „Töö ja eraelu ühitamine: 30 Euroopa riigi võrdlev ülevaade”, 2005

Meeste ja naiste palgaerinevus

Allikas: Euroopa Komisjon „Meeste ja naiste palgaerinevus – põhjused ja poliitikameetmed” (2007)

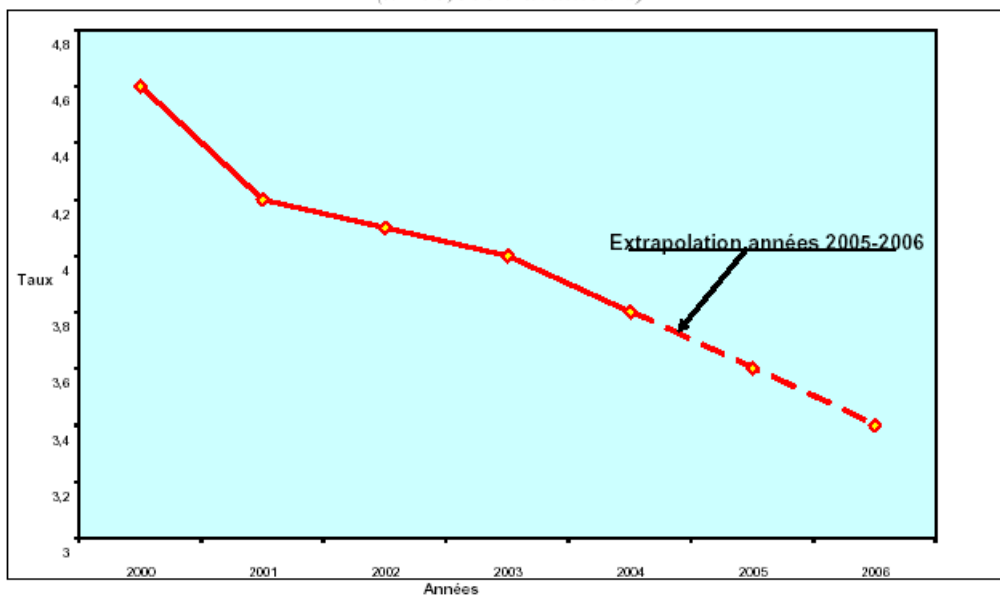
Pay gap between women and men in unadjusted form in EU Member States - 2005 (1)
 (Difference between men's and women's average gross hourly earnings as a percentage of men's average gross hourly earnings)

Allikas Euroopa Komisjoni 2007. aasta soolise võrdõiguslikkuse aruanne, KOM(2007)49 lõplik

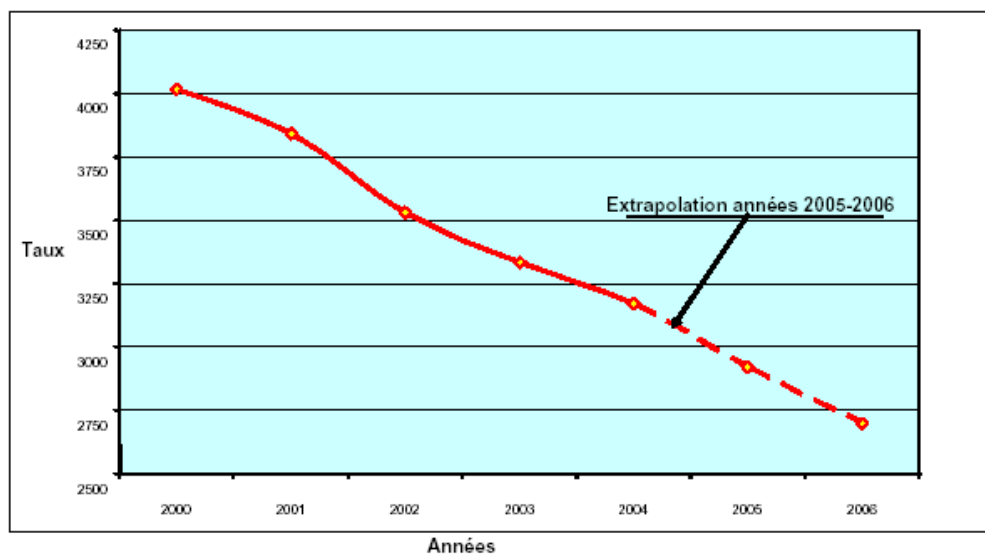
Tervishoid ja ohutus

Taux d'incidence des accidents mortels UE-15
(x 100,000 travailleurs)

Source: EUROSTAT

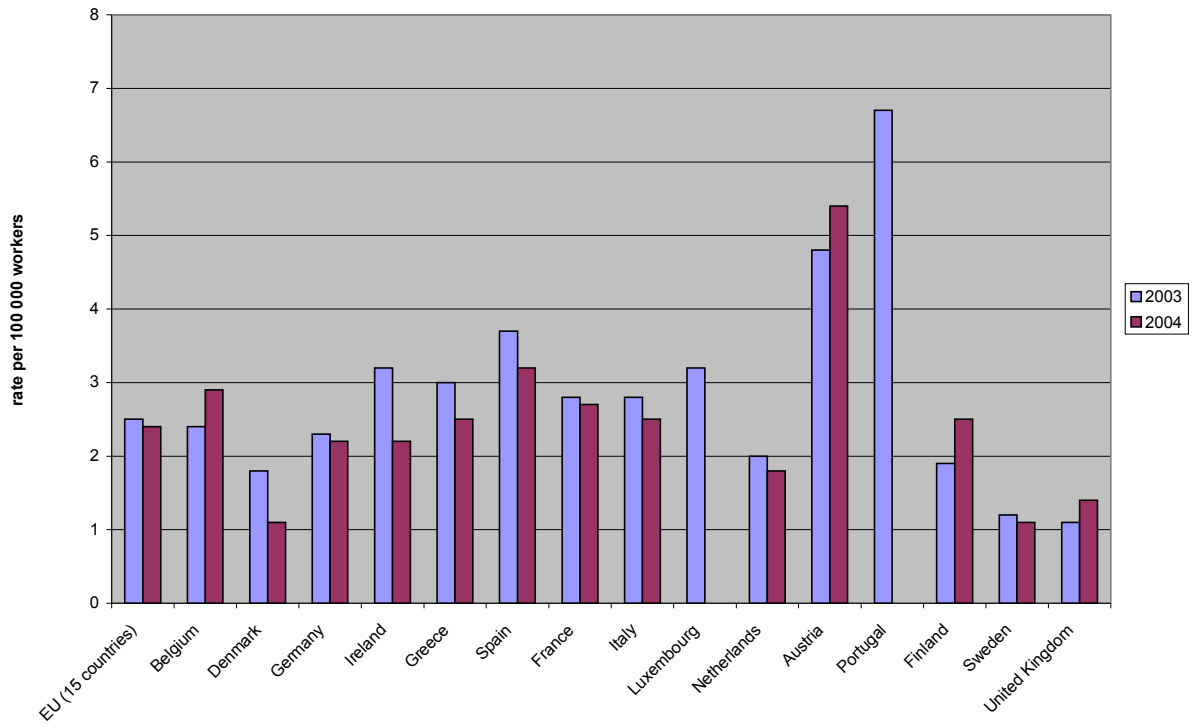
Taux d'incidence des accidents ayant plus de 3 jours d'absence UE-15
(x 100 000 travailleurs)

Source: EUROSTAT

Allikas: SEK(2007) 214 komisjoni talituste tödokument

Fatal accidents at work in 2003 and 2004 (eurostat)

Allikas Eurostat

Tõsiste töönnetuste indeks riikide kaupa (võrdlusaasta 1998=100)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
EU (25 countries)	100	100	99	95	88	83	79
Belgium	100	96	82	83	72	68	65
Bulgaria	100	84	100	90	84	65	58
Czech Republic	100	93	91	91	89	80	81
Denmark	100	95	89	90	82	76	79
Germany	100	99	96	88	82	74	73
Estonia	100	106	105	132	125	128	124
Greece	100	93	88	86	83	71	66
Spain	100	107	108	106	103	100	92
France	100	101	102	98	99	95	90
Italy	100	99	99	92	83	80	75
Cyprus	100	100	112	112	92	103	103
Latvia	100	75	66	116	108	84	79
Lithuania	100	97	94	85	86	82	82
Luxembourg	100	105	104	97	109	107	94
Hungary	100	93	94	86	84	83	79
Malta	100	113	77	94	91	90	83
Netherlands	100	108	105	92	100	82	73
Austria	100	99	92	83	84	79	79
Poland	100	78	85	78	76	82	84
Portugal	100	92	88	91	74	72	
Romania	100	100	106	113	104	111	103
Slovenia	100	102	98	94	94	98	98
Slovakia	100	92	88	84	77	68	54
Finland	100	91	89	87	85	83	83
Sweden	100	107	111	113	101	94	86
United Kingdom	100	106	106	110	108	107	88

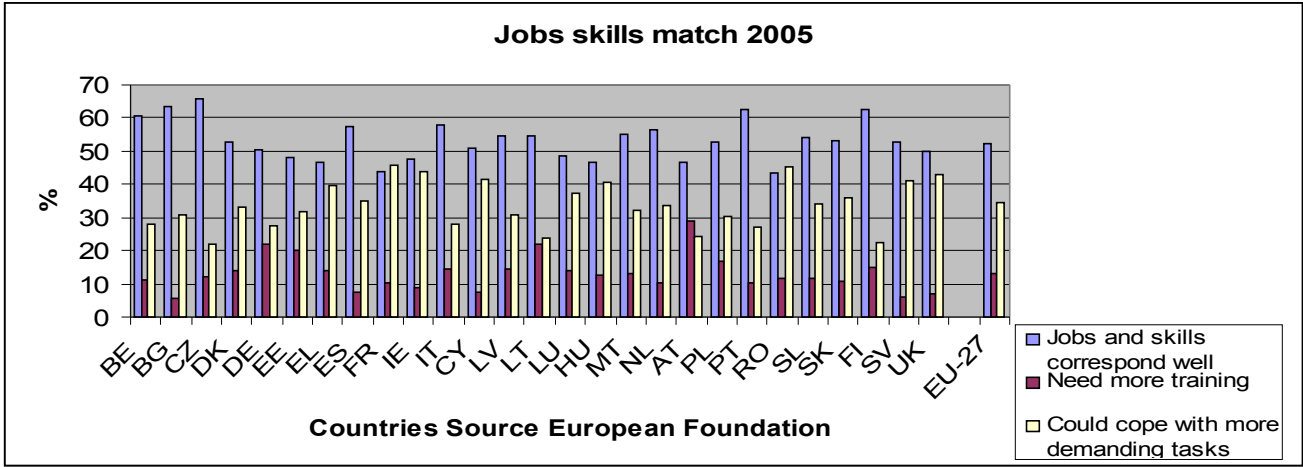
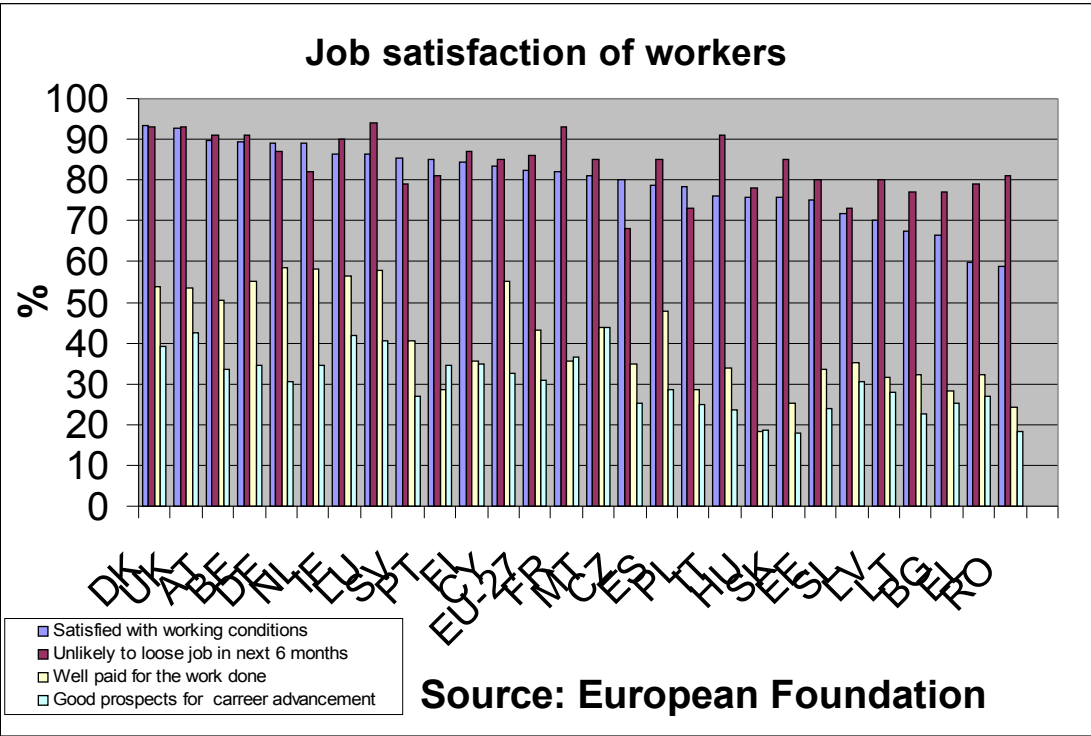
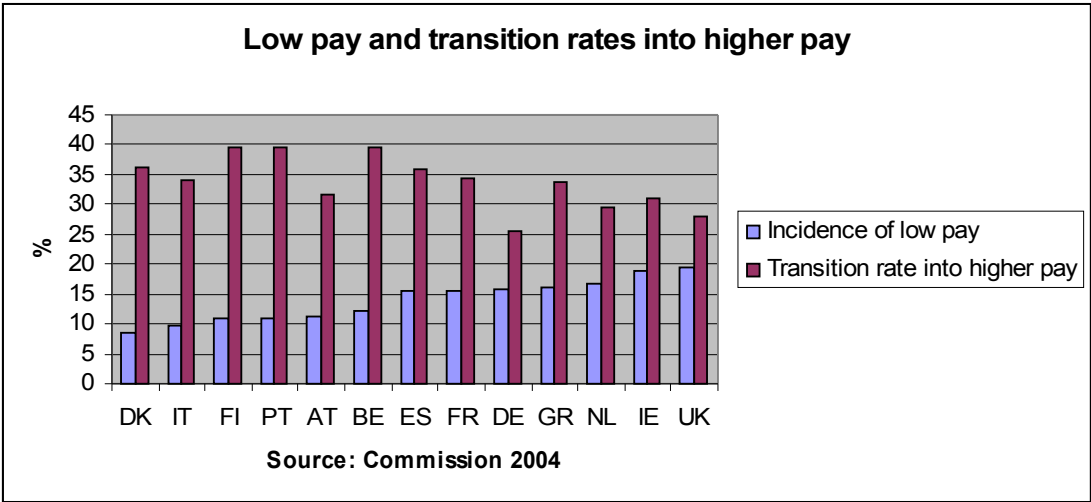
Allikas Eurostat

Ajutise töö ja madalapalgalise töö väljavahetamise tase

Situation year t + 6	Permanent	Temporary	Self employed	Not employed	education
Temporary in year t	55	16.4	6.4	20.7	1.5

Situation t + 7	No pay	Low pay	Medium pay	High pay
Low pay in year t	29.8	26.2	39.2	4.8

Allikas: „Tööhõive Euroopas” (2004 või 2005)

KollektiivlÄbirÄÄkimiste vahetu hÖlmavus Euroopas, 2002

<i>Country</i>	<i>Coverage</i>
Slovenia	100%
France	90%-95%
Belgium	90% +
Sweden	90% +
Finland	90%
Italy	90%
Netherlands	88%
Portugal	87%
Denmark	83%
Austria	78%
Spain	68%
Germany	67%
Ireland	66%
Cyprus	65%-70%
Luxembourg	48%
Slovakia	48%
Poland	40%
UK	36%
Hungary	31%
Estonia	28%
Czech Republic	25%-30%
Latvia	Under 20%
Lithuania	10-15%

* Andmed puuduvad Kreeka ja Malta kohta.

MÄrkus: arvud näitavad, kui suurt protsenti kogu tÖÖjÖust reguleeritakse kollektiivlÄbirÄÄkimiste kaudu, jÄtmata seejuures vÄlja tÖötajaid, kes ei saa seaduse jÄrgi kollektiivlÄbirÄÄkimisi kasutada; kaalutud keskmine saadi hÖlmavusmÄärade ja tÖötajate koguarvu pÖhjal, mis on esitatud Eurostati 2002. aasta tÖÖjÖu uuringus.

Allikas Dublini fond

III. VÄLJAKUTSED

Nagu II peatükist näha, võib viimase kümne aasta puhul täheldada teatud positiivseid arenguid tööturul, kuid Euroopa sotsiaalpartnerid ei pea seda piisavaks. Rohkemate ja paremate töökohtade loomise edendamiseks peab Euroopa suurendama majanduskasvu, tootlikkust, tööhõivet ja sotsiaalset ühtekuuluvust. Selleks on vaja majandus- ja sotsiaalpoliitikat, mis üksteist vastastikku tugevdavad, asetades esikohale kaks eesmärki – tööhõive ja tootlikkuse –, ning võtavad arvesse liikmesriikide erinevusi. Õige poliitikameetmete kogum peaks põhinema järgmisel mudelil:

A. Aktiivne tööturupoliitika ja majanduspoliitika

Aktiivne tööturupoliitika ning haridus ja koolitus

Euroopa peab tegema otsustava valiku aktiivse tööturupoliitika kasuks, millega investeeritaks inimestesse, ning ühendama selle tugeva makromajanduspoliitikaga.

Tänapäeva tööturul on rohkem kui eales varem vaja tagada, et inimestel on olemas vajalikud oskused ja võimed muutustega kohanemiseks, tööturule sisenemiseks ja seal püsimiseks ning uutest tööhõive võimalustest kinnihaaramiseks.

Kõrge tööhõive määra tagamise üks aspekte on tõhusa aktiivse tööturupoliitika kehtestamine. See eeldab vajalike eelarveliste tingimuste loomist, et sellist investeringut võimaldada, ning hästi toimivate tööhõiveteenuste olemasolu, sh individuaalsed lisateenused. Need kõik on aktiivse tööotsimise lihtsustamise põhielemendid, et viia tööjõu pakkumine rohkem vastavusse nõudlusega.

Hästi toimiva tööturu saavutamiseks on töölenaasmise lihtsustamise osas eriti tähtis aktiivse tööturupoliitika koostoime tõhusate töötushüvitissüsteemidega, mis määravad kindlaks töötute õigused ja kohustused.

Teine tööalase konkurentsivõime suurendamise element on elukestva õppe edendamine, et parandada oskusi ja kvalifikatsiooni.

Mida rohkem teadmiste- ja teenustepõhine majandus areneb, seda rohkem vajab ta kõrgelt kvalifitseeritud ja kõrge oskustasemega tööjõudu. Seetõttu peab Euroopa tõstma haridustaset ja parandama ka juurdepääsu elukestvatele õppele.

Haridus- ja koolitussüsteemid tuleb kohandada paremini vastavaks üksikisikute ja tööturu vajadustele.

Need peavad andma üksikisikule enne haridussüsteemist lahkumist vajalikud baasoskused, sh sotsiaalsed ja ettevõtlusalased oskused, ning käsitlema koolist varakult lahkujate probleemi. Samuti peavad süsteemid võimaldama liikuvust eri haridusteede ja -süsteemide vahel ning käima käsikäes esmase kutsehariduse parema tunnustamise ja väärtustamisega.

Oskuste ajakohastamine sõltub tugevalt asjakohastest investeringutest elukestvasse õppesse. Investeringute eest vastutavad reaalse partnerluse kaudu kõik huvitatud pooled ühiselt, nt riigiasutused, ettevõtted ja üksikisikud. Üksikisikuid tuleb stimuleerida osalema elukestvas õppes, uuendades pidevalt oma teadmisi. Töötajaid

tuleb abistada oskuste arendamisse investeerimisel. Peale selle tuleb käsitleda asjakohaste koolitusvõimaluste puudumist, eriti VKEde seisukohalt. Peale vajaduse suuremate investeeringute järele tuleb töötada rohkem kulutuste tasuvuse parandamise nimel.

Kirjeldatud olukorras ja pidades silmas demograafilisest vananemisest tingitud tööjõu vähenemist tulevikus, on eriti tähtis eakate töötajate pidev koolitamine ja nende oskuste ajakohastamine. Sellega peab aga alustama vara ja see peab olema osa laiemast aktiivse vananemise ja elukestva õppe strateegiast. Peale selle peab juhul, kui Euroopa soovib oma tööturu potentsiaali täielikult ära kasutada, pöörama erilist tähelepanu ebasoodsas olukorras olevate rühmade juurdepääsule koolitusele ja õppele.

Tugev makromajanduspoliitika ja soodne ärikeskkond

Tugeval makromajanduspoliitikal on majanduse kogu kasvupotentsiaali realiseerimisel ja kodanike kõrge elatustaseme kindlustamisel tähtis roll. See peab aitama saavutada suurt ja säästvat majanduskasvu, tagades asjakohase koostoime järgmiste poliitikavaldkondade vahel:

1. tugev eelarvepoliitika kooskõlas antitsükklilisust edendava stabiilsuse ja kasvu paktiga;
2. rahapoliitika, mille peaesmärk on hindade stabiilsuse tagamine, ning, piiramata esimest eesmärki, ühenduse üldise majanduspoliitika toetamine eesmärgiga aidata saavutada tööhõive ja sotsiaalkaitse kõrge tase, püsiv ja inflatsioonivaba kasv, kõrge konkurentsivõime ja elatustaseme parandamine kooskõlas EÜ asutamislepingu artikliga 2;
3. sotsiaalpartnerite sõltumatult määratud palgapoliitika ja reaalsalga tõus koos tootlikkuse suurenemisega.

Peale selle on töökohtade loomisele tõuke andmise seisukohalt väga oluline parem ja toetavam ärikeskkond, mis soodustab ettevõtlust ja innovatsiooni. Euroopa ettevõtluse potentsiaali rakendamiseks on vaja õigeid regulatiivseid, finantsilisi ja halduslikke tingimusi, mis lihtsustavad ettevõtete loomist ja laienemist. See on eriti oluline, arvestades asjaolu, et ELis on töökohtade arvu puhaskasv kõige suurem VKEde ja uuemates ettevõtetes.

ELi tasandil on majanduskasvu edendamise, töökohtade loomise ja innovatsiooni jaoks kõige tähtsam terviklik ja täielikult toimiv siseturg. Siseturul esinevad takistused VKEdele tuleb esmajärjekorras kõrvaldada, et võimaldada neil kasutada täielikult ära Euroopa ühisturgu. Siseturul võrdse mänguruumi tagamine, sh sotsiaalvaldkonnas ja juurdepääsus avalikele teenustele, nõuab põhimõtetest ja õigusaktidest kinnipidamist. See on siseturu korralikuks toimimiseks äärmiselt oluline ja mängib kesksel rollil selles, kuidas kodanikud tajuvad ja toetavad Euroopa lõimimist.

Toetav ärikeskkond loob raamtingimused teadustegevuseks ja innovatsiooniks, kuid seda tuleb täiendada tugeva ja ühtse innovatsioonipoliitikaga. Teadmispõhine majandus nõuab suuri investeeringuid uurimis- ja arendustegevusse. Seetõttu tuleb suurendada kulutusi uurimis- ja arendustegevusele 3%-ni SKPst, nagu nähakse ette Lissaboni strateegias, unustamata seejuures tasakaalu era- ja avaliku sektori kulutuste vahel.

B. Sotsiaalne kaitse ja ühtekuuluvus

Maksu- ja sotsiaalkaitstesüsteemid

Hästi väljatöötatud ja toimivatel maksu- ja sotsiaalkaitstesüsteemidel on tõhusal tööturul oluline roll, edendades rohkemate ja paremate töökohtade loomist konkurentsivõimelises majanduses. Euroopa sotsiaalsüsteemide üks põhiomadusi on kindla sissetulekutoetuse tagamine töötuse, pensionile jäämise või töövõimetuse korral, seda eriti olukorras, kus ühiskond vananeb, majandus globaliseerub ja toimuvad tehnoloogilised muutused. Nende arengute tulemusena ootab maksu- ja sotsiaalkaitstesüsteeme ees mitu väljakutset:

- õigete stiimulite pakkumine tööjõu nõudluses;
- õigete stiimulite pakkumine tööjõu pakkumises;
- konkurentsivõime ja sotsiaalse ühtekuuluvuse ühitamine, sh sissetulekute võrdne jaotumine;
- vajaliku rahalise baasi tagamine kõrgekvaliteediliste ja kõigile kättesaadavate avalike teenuste, hariduse ja tööturupoliitika jaoks.

Muutuval tööturul, mida iseloomustavad dünaamilised töökohtade vood ja tööealise elanikkonna kahanemine, peaks maksu- ja sotsiaalkaitstesüsteemid välja töötama nii, et need soodustaksid aktiivsust, osalemist ja tööhõivesse naasmist. Selles osas on määrava tähtsusega aktiivne tööturupoliitika ja muud tööturumeetmed. Edendada tööhõivet, lihtsustada liikuvust ja aidata töötajatel leppida ja kohaneda muutustega on seda tähtsam keskkonnas, kus inimesed on rohkem valmis tööd vahetama.

Lõpetuseks olgu öeldud, et liikmesriigid peavad võtma meetmeid oma sotsiaalkaitstesüsteemide rahalise jätkusuutlikkuse tagamiseks.

Toetav avalik sektor

Kõrgekvaliteedilistel avalikel teenustel on tõhusate tööturgude ja konkurentsivõimeliste majanduste arendamisel tähtis roll. Tulusad sotsiaalkaitstesüsteemid; tõhusad riiklikud tööhõiveteenused, riigi rahastatavate koolide ja ülikoolide hariduse kvaliteet; taskukohaste ja kvaliteetsete hooldusteenuste kättesaadavus ning avalike võrgustike tõhusus on kõik viisid, kuidas avalikud teenused saavad tugevdada majanduse konkurentsivõimet ja aidata suurendada tööhõivet. Avalike teenuste osutamises osaleb nii avalik kui ka erasektor, kusjuures otsuseid tehakse nii lähedal osutamiskohale kui võimalik ja toetatakse tasuvate era- või avaliku sektori investeeringutega.

Peale selle toetavad Euroopa sotsiaalpartnerid aktiivselt komisjoni jõupingutusi õigusaktide parandamiseks ja loodavad, et õigusaktide kulude vähendamise ning parema õigusliku reguleerimise saavutamises majanduskasvu edendamiseks ja töökohtade loomiseks Euroopa Liidus tehakse reaalseid edusamme. Samal ajal tuleb meeles pidada reguleerimise kasulikke mõjusid.

Sotsiaalne ühtekuuluvus

Sotsiaalne ühtekuuluvus ning tööhõive ja konkurentsivõime kõrge tase tugevdavad üksteist vastastikku. Euroopa sotsiaalpartnerid peavad tööturule integreerimist ning kõrgekvaliteedilisi ja hästi väljatöötatud sotsiaalhoolekandesüsteeme sotsiaalse tõrjutuse ja vaesuse vastase võitluse aluseks.

Ebasoodsas olukorras olevate inimeste integreerimine tööturule on ülioluline nii ELi kui ka liikmesriikide majandusliku arengu ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seisukohalt. Kõigile võrdsete võimaluste tagamine on tähtis sotsiaalse ühtekuuluvuse ja tööturu täieliku potentsiaali kasutamise jaoks.

C. Töö reguleerimine ja töösuhted

Liikuvus

Töötajate geograafiline ja erialane liikuvus on vajalik vahend tööturu korralikuks toimimiseks ja aitab vähendada kääre tööjõu nõudluse ja pakkumise vahel, vähendades kitsaskohti teatud sektorites ja erialadel. Geograafiline liikuvus saab aidata parandada elu- ja töötingimusi. Peale selle mõjutab geograafiline ja tööalane liikuvus oluliselt ka majanduskasvu ja tööhõive määra. Viimastel aastatel on liikmesriikides, kus on kõige kõrgem üldine liikuvuse tase, olnud ka tugev majanduskasv ning madal – või oluliselt alanenud – tööpuuduse tase. See näitab, et liikuvuse ning tugevate majanduslike ja tööturu tulemuste vahel on seos.

Töötajate liikuvuse suhteliselt madal tase kogu Euroopas on selgitatav paljude teguritega, mis ulatuvad üle paljude Euroopa ja liikmesriikide poliitikavaldkondade, nagu tööhõive- ja sotsiaalpoliitika, siseturg, haridus ja koolitus ning eelarve.

Ilmselgemad takistused piiriülesele liikuvusele on muu hulgas puudulik keeleoskus, probleemid kvalifikatsioonide ja töökogemuse tunnustamisega ja rahamured. Peale selle võib töötajaid oma riigi piires kolimisel heidutada piisava ja/või taskukohase transpordi, majutuse või muu olulise infrastruktuuri puudumine. Samuti esineb kultuurilisi, sotsioloogilisi ja psühholoogilisi barjääre ja nende ületamine nõuab kestvaid jõupingutusi kõikidel tasanditel.

Seepärast tulebki geograafilist ja tööalast liikuvust edendada üldiste tööturumeetmete, võrdse kohtlemise põhimõtte järgimise ning eelarveliste ja regulatiivsete vahendite kaudu.

Deklareerimata töö

Euroopa sotsiaalpartneritele teeb muret deklareerimata töö kõrge tase paljudes liikmesriikides. Deklareerimata töö on keeruline nähtus, mis tuleneb paljude põhjuste koostoimest ja tekitab probleeme kõikidele: tööandjatele, töötajatele ja liikmesriikidele. See põhjustab ebaausat konkurentsi tööjõumahukates sektorites tegutsevate ettevõtete seas. See asetab töötajad ebakindlatesse töötingimustesse ja õhustab sotsiaalkaitse- ja maksusüsteemide rahastamist.

Deklareerimata töö vastu saab tõhusalt võidelda üksnes siis, kui kõikide tasandite tegutsejad sellele kindlalt pühenduvad. Deklareerimata töö vastu võitlemine on riigiasutuste ja sotsiaalpartnerite ühine vastutus.

Sotsiaaldialoog

Sotsiaaldialoog on üks sotsiaalmudeli peamistest sammastest paljudes liikmesriikides ja ELi tasandil. See on töötajate ja tööandjate kollektiivse hääle organiseeritud kuuldavaks tegemise vahend, mis eeskätt määrab kindlaks õiglaste töötingimuste

raamistiku, edendab sotsiaalset rahu ja ühtekuuluvust, palga ebavõrdsuse piiramist ja juurdepääsu elukestvatele õppele. Tööturu tõrgeteta toimimisel on tähtis roll kõikide tasandite tugevatel sotsiaalpartneritel.

Globaliseerumise, kliimamuutuse, tehnoloogilise arengu ja vananeva ühiskonna probleemidega toime tulemiseks peab tõhus sotsiaalne dialoog suurendama ka töötajate ja tööandjate kohanemisvõimet ning ühitama tööandja konkurentsivõime kõrge taseme töötajatele hea töökeskkonna loomisega.

Euroopa tasandil on sotsiaalpartnerid võtnud vastu oma teise mitmeaastase tööprogrammi, et käsitleda Euroopa suurimaid majanduslikke ja sotsiaalseid väljakutseid.

Tööõigus ja lepingulised suhted

Tööõigus koos eri liiki ja tavadega kollektiivlääbirääkimiste süsteemidega on väga tähtis töötajate individuaalse kindluse ja kollektiivsete õiguste kaitse ning tööandjate õiguskindluse ja läbipaistvuse tagamisel.

Globaliseerumisest ning muudest majanduslikest ja sotsiaalsetest muutustest tulenev järjest suurem surve töötajatele ja tööandjatele nõuab, et tööõigus arvestaks nende uute probleemidega. Esmajärjekorras tuleb vaadata üle, millist rolli mängivad töökaitsemeetmed tootliku ja tasuva töökohavahetuse edendamises, ning vajaduse korral neid kohandada.

Arvestades riikide erinevat institutsionaalset ja sotsiaalmajanduslikku tausta, on vajadus tööõiguse reformi järele olemuselt ja ulatuselt erinev.

Tööandjate ja töötajate vajaduste käsitlemine peaks võimaldama neil kohaneda muutuvate majanduslike tingimustega ja ühitada paremini töö- ja eraelu. Sellest lähtudes tuleb käsitleda eri lepinguliste suhete kättesaadavust ja uut liiki lepingute kasutusele võtmist.

Selleks et aidata saavutada parem tasakaal töötajatele võimaldatava paindlikkuse ja kindluse vahel, sõlmisid Euroopa sotsiaalpartnerid Euroopa tasandil mitu raamkokkulepet eri liiki paindliku töö kohta: 1997. aastal osajätöö ja 1999. aastal tähtajalise lepinguga töö kohta; 1996. aastal vanemapuhkuse kohta ning 2002. aastal kaugtöö kohta. Kolm esimest kokkulepet rakendati Euroopa direktiividega. Kokkulepped kajastavad sotsiaalpartnerite valmisolekut kehtestada üldraamistik töötajate kaitsmiseks diskrimineerimise eest ning aidata arendada tavapärasel tööhõives paindlike tööviiside võimalusi tingimustel, mis oleksid vastuvõetavad nii tööandjatele kui ka töötajatele.

D. Kaitstud paindlikkus (*flexicurity*)

Euroopa sotsiaalpartnerid tunnistavad, et tänapäeva tööturul on vaja parandada poliitikameetmeid, mis käsitlevad nii töötajatele kui ka tööandjatele võimaldatava paindlikkuse ja kaitstuse mõõdet. Õigel viisil kohaldatuna võib kaitstud paindlikkuse lähenemine tuua tulu kõigile ja olla võrdselt kasulik nii tööandjatele kui ka töötajatele.

Euroopa sotsiaalpartnerid on nõus, et pole olemas ühte mudelit, mis oleks kohaldatav kõigis 27 ELi liikmesriigis. Mis tahes lähenemise puhul, milles ühendatakse

töötajatele ja tööandjatele võimaldatav paindlikkus ja kaitstus, tuleb terviklikul ja tasakaalustatud moel käsitleda kõiki järgmisi elemente ning õige tasakaal nende vahel tuleb otsustada asjakohasel tasandil:

- * **tööõigus ja lepingulised suhted**, mis lihtsustavad juurdepääsu tööturule, töökoha vahetamist tasuva koha vastu, tasakaalu leidmist töötajate kaitsmise ja tööandjatele paindlikkuse võimaldamise vahel;
- * **tõhus ja kõrgekvaliteediline aktiivne tööturupoliitika**, mis investeerib inimestesse ja aitab neil käsitleda muutusi tootlikul viisil;
- * **elukestva õppe poliitika**, mis kindlustab töötajate konkurentsivõimet, parandades nende oskusi ja kvalifikatsiooni;
- * **tõhus ja jätkusuutlik sotsiaalkaitsesüsteem**, mis tagab kindla sissetulekutoetuse ja soodustab tööturule integreerimist;
- * **sotsiaaldialoog**, mis aitab läbirääkimiste teel saavutada tasakaalu paindlikkuse ja kaitstuse vahel, parandades tööturu tõrgeteta toimimist ning ettevõtete ja töötajate kohanemisvõimet.

Kaitstud paindlikkuse toimimise olulised eeltingimused on tugev makromajanduspoliitika ja soodne ärikeskkond, mis rakendavad ja toetavad kasvupotentsiaali täies ulatuses ja tagavad avalike teenuste ja tööturupoliitika jaoks vajaliku rahalise aluse.

Peale selle peavad kaitstud paindlikkusega kaasnema head töötingimused ja töökvaliteet, nagu allpool kirjeldatakse.

Töökvaliteedil on mitu mõõdet: tööhõive kindluse ja karjääri tegemise tagamine, töötajate tervise ja heaolu eest hoolitsemine ja selle parandamine; oskuste ja pädevuste arendamine ning töö- ja eraelu sobitamine. Samuti on tähtsad palk, võrdsus ja töö mitmekesisus.

Töökvaliteedil on tähtis roll ühiskonna potentsiaali võimalikult tõhusal kasutamisel ning see mõjutab soodsalt majanduskasvu ja tootlikkust.

IV. SOTSIAALPARTNERITE SOOVITUSED

a) Aktiivne tööturupoliitika ja majanduspoliitika

Aktiivne tööturupoliitika

Sotsiaalpartnerid kutsuvad liikmesriike üles:

- looma vajalikke ressursse kõrgekvaliteedilise aktiivse tööturupoliitika väljatöötamiseks, mis on suunatud töötute varajasele aktiveerimisele, et parandada nende oskusi ja vähendada töötuse perioode;
- võtma rohkem erimeetmeid pikaajalise töötuse ennetamiseks või piiramiseks;
- tugevdama jõupingutusi ebasoodsas olukorras olevate rühmade vajaduste käsitlemiseks, et edendada nende integreerimist tööturule;
- parandama aktiveerimismeetmete kvaliteeti, et muuta need võimalikult tõhusaks ja tulemuslikuks.

Sotsiaalpartnerid kutsuvad komisjoni ja nõukogu üles:

- tegema soovitusi riikliku poliitika muutmiseks, kasutades majanduskasvu ja töökohtade loomise strateegia vahendeid, ning jälgima nende rakendamist;
- tagama parema vastastikuse kontrolli ja järelemeetmed, tuginedes usaldusväärsele ja ajakohasele statistikale, ning korraldama liikmesriikide aktiivse tööturupoliitika kogemuste vahetamist, et õppida riiklikest tavadest;
- keskenduma mõõdetavatele eesmärkidele, eriti aktiveerimise, hariduse ja elukestva õppe ning soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas.

Haridus ja koolitus

Sotsiaalpartnerid kutsuvad liikmesriike üles:

- kohandama haridus- ja koolitussüsteeme paremini üksikisikute ja tööturu vajaduste järgi;
- edendama liikuvust kutsehariduse ja -koolituse ning teiste õppevormide, sh kõrghariduse vahel, ning nende võrdset austamist;
- suurendama täiskasvanute aktiivset osalemist täiendõppes ja -koolituses, sõltumata varem omandatud haridusest;
- toetama kvalifikatsioonide ning informaalset ja mitteformaalset õppe/oskuste tunnustamist ja kinnitamist meetmeid;
- parandama asjakohaste koolitusvõimaluste kvaliteeti ja kättesaadavust üksikisikutele ja tööandjatele, võttes eeskätt arvesse VKEde vajadusi.

Sotsiaalpartnerite tegevused:

Vastavalt kõnealust küsimust käsitlevale tegevuskavale peaksid sotsiaalpartnerid edendama elukestva õppe kontseptsiooni ja tagama, et oskuste pidev arendamine ja kvalifikatsioonide omandamine on ettevõtete ja töötajate ühistes huvides.

Euroopa sotsiaalpartnerid osutasid oma tööprogrammis (2006–2008), et nad valmistavad ette sõltumatu raamkokkuleppe kas ebasoodsas olukorras rühmade tööturule integreerimise või elukestva õppe kohta.

Makromajanduspoliitika, sh nõudluse juhtimise poliitika:

Sotsiaalpartnerid kutsuvad liikmesriike ja ELi institutsioone üles:

- edendada tugevat ja antitsüklilist makromajanduspoliitikat, et kasutada ära aktiivse tööturupoliitika kogu potentsiaal;
- investeerima koos Euroopa keskpangadega veelgi rohkem ELi makromajanduse dialoogi (Kölni protsessi) kvaliteeti.

Euroopa sotsiaalpartnerid kinnitavad oma pühendumust makromajanduse dialoogi protsessile ning rõhutavad raha-, eelarve-, vahetuskursi-, palga- ja struktuuripoliitika vahelise asjakohase kooskõla arutamise tähtsust.

Soodne ärikeskkond;

Liikmesriigid ja ELi institutsioonid peavad ühendama jõud, et:

- järgida ambitsioonikat teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskava, kehtestades raamtingimused, et saavutada uurimis- ja arendustegevusele tehtavate kulutuste tasemeks eesmärgiks seatud 3% SKPst;
- tugevdada VKEde innovatsioonivõimet, lihtsustades juurdepääsu tehnoloogiale ja rahastamisele, pakkudes innovatsiooni tugiteenuseid ning toetades võrgustike ja rühmade arendamist;
- rakendada parema õigusliku reguleerimise tegevuskava, pöörates suuremat tähelepanu lihtsustamisele, mõjuhindangutele ja halduskulude vähendamisele, võttes seejuures arvesse reguleerimise kasulikke mõjusid;
- rakendada ja jõustada siseturu põhimõtteid ja õigusakte, tagades võrdse mänguruumi, sh sotsiaalvaldkonnas ja juurdepääsus avalikele teenustele;
- toetada Euroopa Sotsiaalfondi ja Euroopa Regionaalarengu Fondi pakutavate ühenduse vahendite tõhusat ja täielikku kasutamist, olgu kas piirkondlike infrastruktuuride arendamiseks või töökoha vahetamise toetamiseks sektorites ja valdkondades, kus on toimunud struktuurimuutused;
- seada sisse tõhus ja püsiv energiaturg, edendades energiasäästlikkust ja tagades pikaajalise energiaravustuse konkurentsivõimeliste hindadega.

b) Sotsiaalne kaitse, ühtekuuluvus ja kaasatus

Maksu- ja toetussüsteemid

Euroopa sotsiaalpartnerid kutsuvad liikmesriike üles:

- hoidma ja tugevdama sotsiaalkaitsetsüsteemide rolli ja mõju sotsiaalse ühtekuuluvuse ja solidaarsuse ning vaesuse vastu võitlemise vallas, pakkudes ulatuslikku kaitset töö ja eraelu sotsiaalsete riskide puhul, sh töötuse eest ja töötuse ajal muutuvale tööturul;
- uurima ning vajaduse korral käsitlema maksu- ja toetussüsteemide koostoimet, võttes arvesse ka seost palgapoliitikaga, et julgustada inimesi tööturule sisenema, seal püsima ja arenema;
- uurima ja vajaduse korral käsitlema sotsiaalkaitsetsüsteemide, aktiivse tööturupoliitika, elukestva õppe ning töö- ja eraelu tasakaalu poliitika koostoimet;
- viima ellu vajalikke reforme sotsiaalkaitsetsüsteemide rahalise jätkusuutlikkuse tagamiseks.

Euroopa sotsiaalpartnerid kutsuvad ELi üles

suurendama sotsiaalset kaitset ja ühtekuuluvust puudutava tõhustatud avatud kooskõlastusmeetodi tulemuslikkust ja kooskõla Lissaboni strateegiaga, ergutades riikliku poliitika põhjalikku ja kriitilist analüüsi ning edendades hea tava vahetamist, et saavutada sotsiaalse ühtekuuluvuse, meeste ja naiste võrddiguskuse ning kõikidele võrdse juurdepääsu eesmärgid asjakohaste, kättesaadavate, rahaliselt jätkusuutlike, kohandatavate ja tõhusate sotsiaalkaitsetsüsteemide ja sotsiaalse ühtekuuluvuse poliitika kaudu.

Toetav avalik sektor:

Tunnistades avalike teenuste tähtsust konkurentsivõime ja tööhõive toetamisel, kutsuvad sotsiaalpartnerid liikmesriike ja ELi institutsioone üles ühendama jõud, et optimeerida:

- avalike teenuste tõhusust;
- üldist ja võrdset juurdepääsu;
- järjepidevust, taskukohasust ja solidaarsust;
- kvaliteedi, kaitstuse ja ohutuse kõrget taset;
- muutustega kohanemise võimet;
- kodanikele lähedal tegutsemist, tarbijate ja kasutajate õiguste austamist, läbipaistvust ja demokraatlikku juhtimist;
- sotsiaalsete ja füüsiliste infrastruktuuride kättesaadavust ja püsivust.

Sotsiaalne ühtekuuluvus ja kaasatus

Sotsiaalpartnerid kutsuvad liikmesriike üles:

- pakkuma tuge ja stiimuleid inimestele, kes on tööturust kõige kaugemal, et nad saaksid vahetada sotsiaaltoetused töötamise vastu;
- pakkuma tuge ja stiimuleid tööandjatele võtta tööle inimesi, kes on tööturust kõige kaugemal;
- arendama ja ajakohastama oskusi ning käsitlema hariduslikke puudusi erihariduse ja -koolituse kaudu;
- tagama võrdne juurdepääs tervishoiule, haridusele, majutusele ja sotsiaalkaitseteenustele, samuti põhilistele kommunaalteenustele, millel on tähtis roll sotsiaalse tõrjutuse mõju leevendamisel ja käsitlemisel;
- jõustama diskrimineerimisvastaseid Euroopa ja riiklikke õigusakte;
- kasutama tõhusalt ära kättesaadavaid finantsvahendeid, nimelt Euroopa Sotsiaalfondi, et edendada ja rahastada poliitikat, mis on suunatud ebasoodsas olukorras olevate inimeste tööhõivesse integreerimisele.

Sotsiaalpartnerid kutsuvad nõukogu ja komisjoni üles:

- julgustama liikmesriike rakendama majanduskasvu ja töökohtade loomise strateegiat, et integreerida rohkemate ja paremate töökohtade loomise kaudu tööturule rohkem inimesi.

Euroopa sotsiaalpartnerid:

- osutasid oma tööprogrammis (2006–2008), et nad valmistavad ette sõltumatu raamkokkuleppe kas ebasoodsas olukorras rühmade tööturule integreerimise või elukestva õppe kohta.

c) Töö reguleerimine ja töösuhted

Liikuvus

Euroopa sotsiaalpartnerid kutsuvad liikmesriike ja ELi institutsioone üles:

- kohaldama ELi sätteid töötajate vaba liikumise kohta;
- parandama riigiasutuste piiriülese koostöö kvaliteeti;
- vältima lisapensionite topeltnaksustamist;
- parandama hariduse ja koolituse kvalifikatsioonide läbipaistvust ja tunnustamist ELi tasandil;
- lihtsustama juba mõnes liikmesriigis seaduslikult elavate ja töötavate kolmandate riikide kodanike piiriülest liikumist;
- töötama selle nimel, et luua võrdne juurdepääs tervishoiuteenustele;
- käsitlema mittekonkureerivaid klausleid ja tavasid, et edendada töötajate vabatahtlikku liikuvust;
- parandama transporditeenuste ja infrastruktuuride kvaliteeti.

Mõnda neist tõketest saab käsitleda Euroopa tasandil, samas kui teistega tuleb tegeleda riiklikul, piirkondlikul, kohalikul või piiriüleisel tasandil. Euroopa sotsiaalpartnerid korraldasid seminari, et teha kindlaks valdkonnad, kus sotsiaalpartnerite ELi tasandil võetavad ühismeetmed saavad aidata käsitleda liikuvust takistavaid tegureid, ning lisasid sellele teemale oma 2006.–2008. aastate tööprogrammi.

Deklareerimata töö

Euroopa sotsiaalpartnerid kutsuvad liikmesriike üles võitlema deklareerimata töö vastu,

- tagades seaduste ja õiguste austamise (haldus, sotsiaalne kontroll, kohtud);
- parandades sotsiaalasutuste koostööd kõikjal ELis;
- otsustades ühes sotsiaalpartneritega ühisalgatused, sh deklareerimata töö vastu võitlemise kampaaniad, lähtudes olukorrast riigis ning alustades sektoritest, kus väärkäitumine on kõige enam levinud.

Euroopa sotsiaalpartnerid jätkavad selle teema põhjalikumat arutelu 2006.–2008. aastate tööprogrammi raames.

Sotsiaaldialoog

Euroopa sotsiaalpartnerid soovivad liikmesriikidel edendada tööturul tasakaalu ja toetada tugevalt usaldavat õhkkonda ning sotsiaaldialoogi tööandjate ja töötajate organisatsioonide vahel,

- austades sotsiaalpartnerite sõltumatust, sh nende õigust pidada läbirääkimisi ja organiseeruda;

- kaasates sotsiaalpartnerid aktiivselt tööturu juhtimisse, sh riiklike reformikavade väljatöötamisse ja rakendamisse, et saavutada Lissaboni eesmärke;

- aidates ja toetades sotsiaalpartnereid ning kaasates nad otsustamisse, kuidas kulutada suutlikkuse suurendamise toetusi, eeskätt Euroopa Sotsiaalfondi eraldatud vahendeid;

ELi institutsioonid peaksid:

- edendama sotsiaaldialoogi, milles tõepoolest austatakse (Euroopa) sotsiaalpartnerite sõltumatust, st tunnustatakse, et sotsiaalpartnerid vastutavad sotsiaaldialoogi korraldamise eest nii kutsealaülesel kui ka sektori tasandil asutamislepingu kohaldatavate sätete raamistikus;

- jättes sotsiaalpartneritega nõupidamisel neile piisavalt ruumi selle tagamiseks, et nad saavad osaleda majanduskasvu ja töökohtade loomise strateegia rakendamises.

Tööõigus ja lepingulised suhted:

Euroopa sotsiaalpartnerid kutsuvad liikmesriike üles

vaatama üle ja vajaduse korral kohandama tööõiguse ja töökaitstesüsteemide ülesehitust ning koos sotsiaalpartneritega kollektiivlääbirääkimiste tava, et:

- tagada optimaalne tasakaal paindlikkuse ja kaitstuse vahel kõikide töösuhete puhul ning pakkuda töötajatele piisavat kaitset igat liiki lepingute puhul, et võidelda tööturu segmenteerituse vastu;

- töötada välja uusi töökaitsemeetmeid, mis edendavad liikumist tootlikele ja tasuvatele töökohtadele;

- tugevdada tööõiguse rakendusala, ulatuse ja jõustamise osas õiguskindlust ja läbipaistvust nii tööandjate kui ka töötajate jaoks;

- rakendada ja järgida riiklikul tasandil Euroopa sotsiaalvaldkonna direktiivide põhimõtteid ja eeskirju, sh neid, mis tulenevad Euroopa sotsiaalpartnerite raamkokkuleppes, samuti võrdse kohtlemise ja mittediskrimineerimise põhimõtteid;

- edendada stabiilseid töösuhteid ja jätkusuutlikke tööturutavasid;

- kehtestada raamistik töö- ja eraelu tasakaalu parandavate tavade väljatöötamiseks töökoha tasandil, edendades sellega Euroopa tööjõu tootluspotentsiaali täielikku ärakasutamist.

d) Kaitstud paindlikkus

Soovitused seoses kaitstud paindlikkusega

Rohkemate ja paremate töökohtade loomise nimel

kutsuvad Euroopa sotsiaalpartnerid liikmesriike üles:

- töötama terviklikul ja tasakaalustatud moel välja õige tasakaal töötajatele ja tööandjatele võimaldatavat paindlikkust ja kaitstust käsitlevate poliitikameetmete vahel (tööõigus ja lepingulised suhted, tõhus ja kõrgekvaliteediline aktiivne tööturupoliitika, elukestva õppe poliitika, tõhus ja jätkusuutlik sotsiaalkaitsesüsteem, sotsiaaldialog). Kaitstud paindlikkuse poliitikaga peab kaasnema tugev makromajanduspoliitika, soodne ärikeskkond, piisavad finantsvahendid ja head töötingimused;
- kaasama sotsiaalpartnerid poliitikameetmete väljatöötamise ja arendama vajaduse korral nende suutlikkust;
- lõimima mitmesugused poliitikameetmed riiklikusse reformikavasse;
- tugevdama jõupingutusi mitmesuguste kaitstud paindlikkuse meetmete praktiliseks ja tõhusaks rakendamiseks asjakohasel tasandil.

Euroopa sotsiaalpartnerid kutsuvad komisjoni ja nõukogu üles:

- kaasama sotsiaalpartnerid käimasolevasse kaitstud paindlikkuse printsiipide kindlaksmääramise arutellu Euroopa tasandil ja võtma arvesse nende senist panust.

Sotsiaalpartnerid peavad:

- osalema aktiivselt paindlikkust ja kaitstust käsitlevate poliitikameetmete väljatöötamises ja rakendamises

*****